NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 269 | Łódź, Poniedziałek, 23 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, מאנטאג פ' וישלח ט' כסלו תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

צווייטע גלענצענדע רעדע
פון אדוו. לייב לאנדוי נאך דער רעפליק פון פראקוראר אויפ'ן לובלינער פראצעס

לובלין, 22 (טעלעפאניש)

נאך דער רעפליק פון פראקוראר און עטליכע ענדעקישע אדוואקאטען, האט לייב לאנדוי געהאלטען א צווייטע רעדע, וועלכע האט איבערגעשטיגען אין פארם און גלענצענדקייט זיין ערשטע וואונדערבארע רעדע אין אפעלאציע פראצעס.

מען האט דא געזאגט, האט אדוו. לאנדוי אנגעהויבען, אז מ'דארף נישט מאכען פון פראצעס קיין [illegible]סים. איך האלט אבער, אז מ'דארף אויך נישט מאכען קיין מיטינגס-זאל פון איהם. אויב איך בין געצוואונגען ארויסצוגעהן פון די זאכליכע ראהמען איז עס צוליב'ן כאראקטער פון די רעדעס פון מיינע קעגנער.

אמת איז, אז **שלום אש האט אין יאהר 1917 געשריבען, אז עס איז געקומען דער פריהלינג** פאר די רוסלענדישע יודען. עס איז געקומען א פריהלינג נישט בלויז פאר די יודען, נאר אויך א באפרייאונג פאר די פאלקען, וואס האבען גע-ליטען אין רוסלאנד. דאך יאהר 1917 איז נישט בלויז געווען א באלשעוויסטישע רעוואלוציע, נאר א פאלען פון צאריזם און א עפענונג פון די טורמעס פאר די פרייהייטס-קעמפער.

אויף די פשיטיקער יודען וויל מען ארויפווארפען די שולד פארן שפאנישען ביורגער-קריג. עס איז נישט קיין נייעס. אויב אין שפאניען זענען נישטא פאראן קיין יודען זוכט מען אויס יודישע גענעראלען, וועלכע זאלען פלומרשט אנפיהרען מיט די קאמפען.

אבער די העלדען פון יענעם לאגער, האבען דאך געמאכט צו שאנד און צו שפאט פוילענס אויפשטאנד אין 1863 זייער היסטאריקער גערטריך האט דאך קריעה געריסען צוליב דעם און זיך גע-שעמט דערפאר, וואס אין די אויפשטאנדען האבען די יודען געשפילט א אנפיהרענדע ראל. וואס איז געווען אין יאהר 1905? אין דאזיגען קאמף האבען זיי אויך געזעהן א יודיש שטיקעל ארבייט. דאס זעלבע מיט פילסודסקי'ס לעגיאנען. צי איז דאס נישט דער בעסטער ענטפער אויף זייערע איצטיגע רעדעס?

אדוו. רעטינגער האט דא געזאגט, אז די אויס-לענדישע יודען זענען נישט לאיאל צו פוילען. אין דער זעלבער צייט שרייען און שרייבען די איהשען-גענאסען זייערע אין דייטשלאנד, אז דאס אפריסען פון זיי שלעזיען און פאמערן איז א יודישע אינטריגע. דאס אלעס באווייזט, אז קיין שום געדאנק איז נישט פאראן, אז אלעס איז אויסגערעכענט צו זייען שנאה צו יודען.

אין דער שוויץ אין שטעטעל ראטעסוויל, וואו ס'געפינט זיך קאשטשושקא'ס הארץ, געפינט זיך אויך א מוזעאום פון די פוילישע אומאפהענגיקייטס-קאמפען. דארט, צווישען די אלע רעליקוויעס, קאן מען אויך זעהן דעם פארטרעט פונם גרעסטען פריינד פון פוילען און קעמפער פאר איהר באפרייאונג פון יוד קארל מארקס.

איינער פון די פערטיידיגער (גאיעוויטש), האט דא געלאזט א טרעהר אויף די מינקאווסקי'ס און דער פאר פאדערט שר אנערקענונג פון זייער עטיק. **אבער אין זיין רעדע האט ער דאך גע-געבען צו פערשטעהן, אז ווען מינקאווסקי'ס יתומים וועלען עלטער ווערען, וועט מען זיי אלס יודען דארפען אויס-ראטען.** ווער וועט אנזאגען די בשורה מינקאווסקי'ס יתומים וועגען זייער פערטיידיגער? דאס פנים פון אונהיימליכע בעשיצער וועט דעמאלס צוגויפ-פאלען אין איין בילד מיט די מערדער פון זייערע עלטערן.

מיר רעדען דא נישט נאר זאגט אדוו. לאנדוי ווייטער — אין נאמען פון די פוילישע יודען און די יודען פון **פשיטיק, נאר אין נאמען פון די אידעאלען פון ברידערליכקייט.** איך ווייס, אז די דאזיגע אידעאלען זענען לעצטענס צוריקגע-צויגען געווארען פון פערקעהר. אבער איך גלויב נישט, אז דאס זאל פארקומען אויך אין פוילען. די דאזיגע אידעאלען האבען אין פערלויף פון 150 יאהר ארויסגעצויגען פון קבר. צי וועט מען זיי איצט ארויפ-ווארפען אויפ'ן מיסטהאסטען? די העלדען פון יענער באנק דארט-האנדלען אזוי, ווי עס האבען געהאנדעלט די דייטשען געגען די פאלאקען. די לאזונג איז געווען „אויסראטען".

איינער פון די פערטיידיגער (קוויריני), האט דא ארויסגעצויגען אלעגיטימאציע פון דער ענדעקישער פארטיי, די זעלבע לעגיטימאציע האט מען געפונען ביי דעם, וועלכער האט **אויף די לאזער גא-סען ערמארדעט 2 אונשולדיגע יודען. וואס וואלט געווען ווען איינער פון די לאזער יודען וואלט דעם מערדער דערשאסען? לאדז וואלט געווארען א הונדערט פאכיגער פשיטיק** און מ'וואלט געזאגט, אז די יודען אליין האבען בעשטעלט די גאנצע ערמארדונג פון זייערע צוויי ברידער פאר די צוועקען פון יודישען טעראר.

איינער פון די פערטיידיגער האט ווידער אדורכ-געפיהרט א פאראלעל פון דאזיגען פראצעס מיט דעם בייליס-פראצעס. עס זענען ארויסגערופען געווארען די שאטענס פון די שמאקאוו'ס און פורישקעוויטש'ס. אויף די ארגומענטען וועלען מיר נישט ענטפערן, ווייל עס איז נידריגער פאר אונזער כבוד, הגם דער בייליס-פראצעס, האט אונז יודען נישט דערנידריגט, נאר אונז געבראכט גרויס כבוד.

דאן רעדט אדוו. **הארטגלאס**, וועלכער מאכט א פערגלייך צווישען פשיטיק, מישלעניץ און פיא-טעטשנא. אומעטום זאגט ער, וואו מען קעמפט מיט יודען מיינט מען נישט די יודען, נאר די רעגירונג. דורך די יודען קומט מען צו דער רעגירונג. פון פשי-טיק ווערט מישלעניץ. פון שטשעלקאווסקי'ן ווערט דאבאשינסקי. אמת, מיר קעמפען פאר א יודישער מלוכה, אבער דער וועג פון דער מלוכה געהט נישט דורך פשיטיק, מישלעניץ און עוואקואציע מארש פון אדוו. ריפעל, נישט דאס איז דער וועג פון דער יודי-שער באפרייאונג.

לובלין, 22 (טעלעפאניש)

אין דער ישיבה חכמי לובלין, אלע שוהלען און בתי-מדרשים, איז בעשלאסען געווארען א גאנצע נאכט פון מאנטאג אויף דינסטאג צו זאגען תהלים. ווען אדוואקאט לאנדוי האט זיך נאך דער נעכטיגער רעדע בעוויזען אויף דער גאס האט מען איהם גע-מאכט שטורמישע אוואציעס. ער האט זיך געמוזט אויסבעהאלטען. אין אווענד איז ער אפגעפאהרען קיין לעמבערג.

טאג-טעגליך

פאליטיק און נאצי-פראפאגאנדע

דער עסטרייכישער אונטער-שטאטס-סעקרעטאר [illegible] שמידט געפינט זיך איצט אין בערלין, ער איז [illegible]הרען פארפעסט גען דעם בונד צווישען דייטש-[illegible], איטאליען, עסטרייך און אונגארן. בכלל [illegible] די לעצטע צייט פאר א פאהרעניש פון איין [illegible] צום צווייטען פון די פאשיסטישע מלוכות [illegible] מען גרייט זיך צו עפיס פיבערהאפט צו, דער [illegible]לימינאציאנס-פונקט פון די אלע ביז איצט פארגע-[illegible]מענע בעגעגענישען זאל זיין דער צוזאמענטרעף [illegible] די „גדולים" אליין היטלער, מוסאליני און [illegible]רטי.

געוויס קען צו דעם אויך קומען אבער דאס [illegible] פארקומען דעמאלס ווען מ'וועט שוין דארפען [illegible] גרויסע דעמאנסטראציע פאר דער וועלט און [illegible]וועט קומען דער דעצידירענדער מאמענט..

דערווייל פאהרען די מיניסטארען פון איין [illegible]אנד אין צווייטען און איצט איז ערשט דער עס-[illegible]ייכישער אונטערשטאטס-סעקרעטאר שמידט גע-[illegible]ן אין בערלין און געצויגען אויף זיך די אויפ-[illegible]ערקזאמקייט פון דער גאנצער פאליטישער וועלט. [illegible] אלע ערקלערונגען, אז עסטרייך וועט זיך נישט לאזען איינרעדען בנוגע איהר איבערליכען [illegible]ושים שטעלט זיך ארויס, אז אין משך פון שמידט'ס געשפרעכען אין בערלין איז אויך ערלעדיגט געווארען די פראגע פון צוריקקעהר פון דעם „עס-טרייכישען לעגיאן" פון בייערען קיין עסטרייך, ווי [illegible]עקאנט האנדעלט עס זיך וועגען העכער 30 טוי-[illegible]נד עסטרייכער, וועלכע זענען נאך דעם בע-קאנטען יולי-פוטש אנטלאפען קיין דייטשלאנד און האבען דארט אדורכגעמאכט אן'ענטשפרעכענדע „נא-ציאנאל-סאציאליסטישע אויסשולונג", אין בערלין זאל אויך ערלעדיגט ווערע' די פראגע פון אמנעס-[illegible]רען די איבערגעבליבענע נאציס, וועלכע זיצען נאך אין די עסטר[illegible] פאר אנפאלען און מארדערייען איבער זייערע פאליטישע געגנער.

ווי די פרעסע טיילט מיט, איז דייטשלאנד גרייט צו מאכען פאר עסטרייך פערשידענע קאנ-צעסיעס כדי צו בעוועגען, אז עסטרייך זאל צוריק אריינלאזען די אנטלאפענע נאציס, וואס אזעלכעס די קאנצעסיעס זענען דאס ווייסען מיר נישט און אפילו עסטרייך ווייס וואהרשיינליך נישט וועגען דעם, עס האנדעלט זיך נאר וועגען א זשעסט, אזא צו עסטרייך, וועלכע ליגט שוין סיי-ווי-סיי איינגא-[illegible]צען אין די הענד פון מוסאליני און היטלערן.

איבעריגענס איז עס נישט קיין גאר וויכטיגער [illegible], ווייל ביידע רעזשימען זענען איצט געקנעטען פון דעמזעלבען טייג. און אויב מ'דארף נאך אונ[illegible] [illegible]טערהאנדלען וועגען דעם, איז עס נאר פאר דער וועלט, כדי צו ווייזען, אז פאליטיק איז עפיס אנ-דערש און נאצי-פראפאגאנדע איז אויך עפיס אנדערש.

אונזער ווארט

פרייהייט פון ווארט ביז א גרעניץ

אין א פרעסע-אינטערוויו האט **דער דענישער** יוסטיץ-מיניסטער ק. סטיינקע אבגעגעבען א וויכ-טיגע ערקלערונג וועגען דער ענטשלאסענהייט פון דער דענישער רעגירונג צו מאכען א סוף צו דער נאציש-אנטיסעמיטישער קאמפאניע, וואס ווערט זייט א געוויסער צייט געפיהרט דורך די דענישע פא-שיסטען.

פאראיאהרען — זאגט מינ. סטיינקע — האט זיך צו מיר געווענדעט דער טעלאג פראג. טאן אנצונעהמען שריט געגען דער אנטי-יודישער פרע-סע-העצע אין דענעמארק. דאמאלס אבער האב איך נאך נישט געהאט קיין גענוגענדע יורידישע גרונ-דען אנצונעהמען ענטשפרעכענדע שריט. אין א צייט ארום האבען זיך צו מיר געווענדעט פערטרע-טער פון דער יודישער קהלה צו טון עפעס כדי צו צוימען די אנטיסעמיטישע קאמפאניע, וועלכע בעהמט שוין אן א געפעהרליכען כאראקטער און איז עלול צו פיהרען דערצו, אז א טייל פון דער בעפעלקערונג זאל באמת אנהויבען גלויבען, אז יעדער מיטגליד פון דער יודישער געמיינשאפט איז א פערברעכער פון ערגסטען מין.

דער מיניסטער ערקלערט, דאס ער האט דורכ-געפיהרט א גרונדליכע אויספ[illegible]ג וועגען דער נאצישער פראפאגאנדא-קאמפאניע און זי' בעזונ-דער'ס אויספיהרליך פערנומען מיט דער פובליקא-ציע „סטארמען" (א מין דענישע אויפלאגע פון נירענבערגער „שטורמער").

איך האב פעסטגעשטעלט — זאגט מיניסטער סטיינקע — אז די רכילות-אקציע געגען יודען און דער יודישער אמונה האט אנגענומען אזא פרע-כען און ציניזשען כאראקטער, דאס עס איז שוין אוממעגליך נישט צו רעכענען זי' מיט דער פאדע-רונג פון די יודישע קהלה-פארשטעהער. איך האב אין מיין לעבען נישט געלעזען קיין זאך, וואס זאל זיין מעהר סקאנדאליעז ווי די דאזיגע אנטיסעמיטישע געשריפטען. אין רעזולטאט פון דעם דאזיגען שטודיום און נאכ'ן בעראטען זיך מיט'ן גענעראל-פראקו-ראר און דער פאליציי-מאכט איז בעשלאסען געווא-רען אנצוהויבען אן'אקציע געגען די רעדאקטארען פון די פאשיסטישע בלעטלעך.

די צענזור — האט דער מיניסטער צוגעגעבען — איז אין דענעמארק אן'אויסערסט ליבעראלע און די קאנסטיטוציאנעלע פארשריפטען וועגען בעוויי-סענס-פרייהייט ווערען אבגעהיט אין דער פולסטער מאס. די דאזיגע פרייהייט טאר אבער נישט מיס-ברויכט ווערען אזוי, אז עס זאל ענטשטעהען א סכנה פאר'ן עפענטליכען לעבען.

דאס האט געזאגט דער דענישער יוסטיץ-מיניסטער און אזוי איז עס אין דער ווירקליכקייט, די פרייהייט פון ווארט פון די „ארע דאוויקעס", „דזשעניק נאראדאווו" און אנדערע גיפט-מישערס טארען נישט מיסגעברויכט ווערען, אז עס זאל ענט-שטעהען א סכנה פאר'ן עפענטליכען לעבען, הלואי וואלט מען דא [illegible] אזוי ווי אמגיכסטען פערשטאנען.

רעגירונגס-מיליטער זיגט
אין די קאמפען וועגען מאדריד
בעשווערטע אפעראציעס צוליב דעם שניי-וועטער

מאדריד, 22 (ספ. טעל.)

דער קאמוניקאט פון מאדרידער פערטיידיגונגס-ראט טיילט מיט: די רעגירונגס פיכאטע אין אר טילעריע האבען נישט קוקענדיג אויף די שלעכטע אטמאספערישע בעדינגונגען, ענטוויקעלט א טע-טיגקייט אויפ'ן גאנצען מאדרידער פראנט, און אוני-ווערזיטעטס-פירטעל האט דאס רעגירונגס-מילי-טער פערנומען נייע פאזיציעס. דאס אויפשטענדיגע מיליטער האט זיך צוריקגעצויגען ביי קאראבאנטעל.

אווילא, 22 (ספ. טעל.)

דער „האוואס"-קארעספאנדענט מעלדעט, אז אין מאדריד איז אויסגעפאלען א שניי צוליב וואס די מלחמה-אפעראציעס זענען אפגעשטעלט געווא-רען, די פליהער זענען נישט טעטיג, בלויז די אויפשטענדיגע ארטילעריע באמבארדירט ווייטער די בעפעסטיגטע פאזיציעס פון רעגירונגס-מיליטער אויף די פארשטעהט.

די באמבארדירונג מאכט פיל שאדענס אין דער שטאט.

בארסעלאנא, 22 (ספ. טעל.)

אין דער נאהענטסטער צייט וועט אנהויבען צו פונקציאנירען די לופט-קאמוניקאציע צווישען בארסעלאנא, בילבאא און טולוז, די רייזע וועט דויערען 8 שעה.

בארסעלאנא, 22 (ספ. טעל.)

דא איז פארגעקומען די פייערליכע לויה פון אנפיהרער פון די סינדיקאליסטען דורוטי, וועלכער איז געפאלען אויפ'ן מאדרידער פראנט, אין דער לויה האט אנטיילגענומען א [illegible] מיליאן מענשען.

סעוויל, 22 (ספ. טעל.)

די אמבאסאדארען פון איטאליען און דייטשלאנד וועלכע זענען צוגעטיילט געווארען צו גענ. פראנקא'ס רעגירונג, זענען געקומען קיין סעוויל פון וואנען זיי פאהרען קיין בורגאס.

פאריז, 22 (ספ. טעל.)

„מאטען" טיילט מיט, אז דער קאמאינטערן זאל איבערגענומען זיין [illegible] פון מאסקווא קיין בארצע-לאנא.

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

היינט איז פארגעקומען א זעהר וויכטיגע זי-צונג פון ענגלישען קאבינעט וועגען דער שפאנישער פראגע און בעזונדערס וועגען אנערקענען ביידע צדדים אלס מלחמה-פיהרענדע.

ס'איז בעשלאסען געווארען די צדדים נישט צו אנערקענען אלס מלחמה-פיהרענדע און צו פער-שטארקען די שוץ איבער די ענגלישע שיפען געגען די שפאנישע ברוטאס.

גיברלטאר, 22 (ספ. טעל.)

ביים ארויסשווימען פון ברעג איז צוליב'ן נע-בעל פארגעקומען א צוזאמענשטויס פון דער שפאני-שער שיף „כריסטינא" מיט א פישער-שיפעל. די פי-שער-שיף איז אונטערגעגאנגען, די צאהל קרבנות איז נאך נישט בעקאנט.

אורטייל אין נאָוואָסיבירסקער פּראָצעס
אלע בעשולדיגטע פערמשפּט צום טויט

מאָסקווע, 22 (ספּ. טעל.)
אויף דער זונטאָג'דיגער זיצונג פון קריגס־קאָלעגיום פון העכסטען געריכט אין נאָוואָסיבירסק איז ארויסגעטראָגען געוואָרען דער אורטייל, לויט וועלכען אלע אכט בעשולדיגטע, דערונטער דער דייטשער בירגער איגזש. שטיקלינג זענען פאַר־משפּט געוואָרען אויף טויט־שטראָף דורך דערשי־סען. מ'דאַרף זיך רעכענען מיט א זעהר שטאַרקער רעאַקציע פון בערלין, אויב שטיקלינג זאָל נישט בעגנעדיגט ווערען.

ליגע געגען אַנטיסעמיטיזם

פּאַריז, 22 (יט"א טעל.)
היינט האָט זיך געעפענט דער זיבעטער לאַנדעס־קאָנפערענץ פון דער פראַנצויזישער סעקציע פון דער אינטערנאַציאָנאַלער ליגע צום קאַמף מיט'ן אנטי־סעמיטיזם. עס זענען געקומען 400 דעלעגאַטען פון פראַנקרייך און פון די קאָלאָניעס. עס זענען געהאַל־טען געוואָרען בעגריסונגען פון פיהרענדע פּערזענ־ליכקייטען.

געשטאָרבען דער שריפטשטעלער זלמן עפּשטיין

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש)
אין רמת־גן איז היינט געשטאָרבען אין עלטער פון 76 יאָהר דער בעקאַנטער העברעאישער שריפט־שטעלער און פּובליציסט זלמן עפּשטיין, וועלכער האָט געשריבען אונטערן פּסעוודאָנים שלמה אלפּושי.

נאָך דער שרעקליכער קאַטאַ־סטראָפע אין יאַפּאַן

טאָקיאָ, 22 (ספּ. טעל.)
דאָס אינערן־מיניסטעריום טיילט מיט, אַז פון 1600 פּערזאָן, וועלכע זענען געפאַלען קרבנות פון דער קאַטאַסטראָפע אין קופּער־גרובע אסאַרוסאַווא האָט מען אָפּגעראַטעוועט 930 פּערזאָן.

האַנדעלס־מיניסטער אויפגענומען דעפּ. זאַמערשטיין און סענ. טראַקטענהיים

וואַרשע, 22 (טעל.)
דער האַנדעלס־מיניסטער ראָמאַן, האָט היינט אויפגענומען דעם דעפּ. זאַמערשטיין און סענאַטאָר טראַקטענהיים. דאָס טעמא פון געשפּרעך זענען געווען די אויספיהר פּעראָרדנונגען צום שחיטה־געזעץ.

טויט־אורטייל פאַר פעראורזאַכען א באַהן־קאַטאַסטראָפע

מאָסקווע, 22 (ספּ. טעל.)
דאָס איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען די שולדיגע אין דער באַהן־קאַטאַסטראָפע אויפ'ן וועג דומטשינא — אָטראַדא דעם 13. ד. ח. דעמאָלס איז פאָרגעקומען א צוזאַמענשטויס פון צוויי צוגען. דער שאָדען האָט בעטראָפען 138 טויזענד רובעל. דער מאַשיניסט לעפּעשקין איז פערמשפּט געוואָ־רען צום טויט, דער הויפּט־קאָנדוקטאָר יעפּימאָוו אויף 6 יאָהר טורמע.

שטרייק פון אלע יודיש־געזעל־שאַפטליכע אינסטיטוציעס
אלס סאָלידאַריטעט צו די שטרייקענדע קהלה־בעאַמטע

וואַרשע 22 (טעלעפאָניש)
הער שטרייק פון די קהלה־בעאַמטע פערשאַרפט זיך. היינט צווישען 12 און 1 בייטאָג, וועט פאָרקו־מען א סאָלידאַריטעט־שטרייק פון אלע אָהן אויסנאַהם געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, אנהויבענדיג פון די אגודה'ישע ביז צו די בונדישע, ווי אויך אלע פּי־לאַנטראָפּישע. היינט וועט דער ארבייטס־אינספּעק־טאָר אינטערווענירען אינעם שטרייק.

מאָרגען ווערט בעגיינט די ארבייט פון דער ענגלישער קאָמיסיע אין א"י

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש)
די ענגלישע קאָמיסיע האָט היינט בעזוכט דעם חולדה באָרען. מיטאָג האָט די קאָמיסיע גענומען אין כפר־גלעדי. נאָכמיטאָג האָט די קאָמיסיע בע־רייזט די צפון־גרעניצען פון ארץ־ישראל. דינסטאָג בעגיינט די קאָמיסיע איהר ארבייט. די יודישע עדות וועט מען אָנהויבען אויסהערען סוף וואָך. וויצמאַן וועט אויסגעהערט ווערען אויף א פערטרויליכער זי־צונג.

אראַבער ווילען רעזיגנירען פון באָיקאָט אויף דער ענגלישער קאָמיסיע

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש)
לויט דער שטימונג פון דער אראַבישער פּרעסע איז צו זעהן, אַז די אראַבער וואָלטען גערן רעזיגנירט פון באָיקאָט פון דער ענגלישער קאָמיסיע, זייער פּרעסטיזש דערלאָזט אָבער נישט דערצו, די אראַבי־שע מלכים זענען אויך קעגען באָיקאָט.

זשאַבאָטינסקי ביים פּוילישען געזאַנדטען אין ווין

ווין, 22 (יט"א טעל.)
דער פּוילישער געזאַנדטער אין ווין גאַווראָנ־סקי, האָט היינט אויפגענומען זשאַבאָטינסקי'ן אויף א באַנקעט לכבוד זשאַבאָטינסקי'ן איז אָנוועזענד גע־ווען דער ערשטער סעקרעטאַר פון דער געזאַנדשאַפט.

א נייער היכל פון נאַצישער „וויסענשאַפט" אין מינכען
פראַנקפורטער שטאָט־פערוואַלטונג ענטזאָגט זיך ארויסצוגעבען איהר יודאַאיסטישע ביכער־זאַמלונג

בערלין (יט"א) אין מינכען איז פאָרגעקומען די פייערליכע עפענונג פון דעם „רייכס־אינסטיטוט פאַר דער געשיכטע פון נייעם דייטשלאַנד", וואו פערשידענע נאַצישע „וויסענשאַפטלער" וועלען זיך פערנעהמען הויפּטזעכליך מיט'ן „שטודיום פון דער יודען־פראַגע" אין דייטשלאַנד. די עפענונג איז פאָר־געקומען מיט גרויס פּאַראַד אין דער אָנוועזענהייט פון פאָרשטעהער פון דער רעגירונג, פון דער נאַצי־פּאַרטיי, פון דער ארמעע א. אז. וו. שוין דאָס טעמא פון ערשטען רעפעראַט ווייזט, וועלכע „וויסענשאַפט" דער נייער אינסטיטוט וועט פלעגען; דער רעפעראַט איז געווען וועגען „דייטשער וויסענשאַפט און דער יודען־פראַגע". נאָך דער עפענונג איז פאָרגעקומען א דריי־טאָגיגע קאָנפערענץ מיט'ן אנטייל פון 20 פּראָפעסאָרען, וועלכע וועלען האַלטען אזעלכע רעפע־ראַטען ווי די „ענטשטעהונג פון תלמוד און תלמו־דישען רעכענ־ארט", „די יודישע אינוואַזיע אין דער פילאָזאָפיע", „די אינוואַזיע פון יודישען גייסט אין דער דייטשער מלוכה" א. ד. גל.
די שטאָט־פערוואַלטונג פון פראַנקפורט־אַם־מאַין האָט זיך אָפּגעזאָגט איבערצוגעבען אין רשות פון נייעם אַנטי־יודישען אינסטיטוט איהר בערימטע יודאַאיסטישע ביכער־זאַמלונג, וועלכע געהערט צו די רייכסטע פון דעם מין אויף דער וועלט. דער אַר־זאָג ווערט מאָטיווירט דערמיט, אַז די יודאַאיסטיק ביכער־זאַמלונג איז גייטיג פאַר דער פראַנקפורטער אוניווערזיטעט און בילדעט אַן אָרגאַנישען בעשטאַנד־טייל פון דער שטאָט שער ביבליאָטעק.

גרויסע א"י־קאָנפערענץ אין אַמעריקא
שטעלונג פון אַמעריק. יודישען קבוץ לגבי דער ענגלישער קאָמיסיע

ניו־יאָרק (יט"א) אויף דעם 29־טען נאָוועמבער איז גערופען געוואָרען אַ ספּעציעלע סעסי׳ פון אַמעריקאַנער נאַציאָנאַל־ראַט פאַר א"י, צו וועל־כען עס געהערען פיהרער פון פעראייניגטען א"י־קאַמפּיין און אלע אַמעריקאַנער שטאָטען. די איינלאַדונגען צו דער קאָנפערענץ זענען א געטרגעשריבען געוואָ־רען דורך דעם פּרעזידיום פון דעם נאַציאָנאַל־ראַט בראש מיט ד"ר סטיפען וויז, א. סטאָון, לואיס ליפּסקי און מאָריס ראָטענבערג.
זייענדיג די ערשטע אַלאַמעריקאַנער קאָנפערענץ פון אַלע טיילען פון יודישען קבוץ אין די פּעראיי־ניגטע שטאַטען זייט דעם אויסברוך פון די אונרוהען אין א"י, וועט די סעסיע פון 29־טען נאָוועמבער — ווי עס ווערט ערוואַרט — ברענגען צום אויס־דרוק די שטעלונג פון אַמעריקאַנער יודענטום צו די געשעהענישען, וואָס דראָהען דעם אידישען פּאַרטשריט און אויפבוי פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים אין א"י.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט,-געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזען

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 צונאַכט

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער איז יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָאָר און סעקסואַל־קראַנקהייטען
Andrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פ. און פון 6 ביז 8 אָ.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זגיערזשער 11, טעלעפאָן 248-09
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אָ.

DR.
S. Kantor
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען (מענער־שוועכע)
90 פּיעטריקאָווער 90
טעל. 129-45
נעמט אָן פון 8—2 נאָכט. און פון 6—9 אָ.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
6. שערפּיען 37 בענעדיקטאַ
נעהמט אָן פון 5—7 נאָכמ.

צו דער פערלאָבונג פון הב'
אשר וואָלקאָוויטש
מיט פרל.
פּעלאַ הילער
ווינשט א הערצליכען מזל טוב
אהרן העכט.

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז דער פעראיין פון
„הכנסת כלה"
איז פון לעגיאָנוב 26 איבערגע־טראַגען געוואָרען
אויף שרודמיעסקאַ 21.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער - שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

א הערצליכען מזל־טוב ווינשען מיר אונזער פריינד
ה' אשר וואָלקאָוויטש
צו זיינע תנאים מיט פרל.
פּעלאַ הילער
שעי' קראָ, חענעך באַהאַריער, יוסף מאַריני, אברהם ראָטשטיין, וואָלף רובינשטיין, יחיאל פּשיטיצקי, יעקב יוסף עלשטיין, סנדר לאַקס, יחזקאל קופּערוואַסער, נח שלאָמאָוויטש, שעי' באַהאַריער.

Dr. med.
M. GLAZER
ספּעציאַליסט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אָן פון 12—2 מיטאָג און פון 7 ביז 8.30 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 10—12 בייטאָג.

פערשפּרייט
דעם נייעם
פאָלקסבלאַט

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
א גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליצער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פערשידענע רעשטען
קומט און איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

Dr. med.
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע־ און פרויען־קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 פון 12 ביז 1 בייטאָג.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון
Dr. Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיג קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָ־רישעם פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען־גאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי פאָטאָגראַפיעס

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען־קראַנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען־קראַנקהייטען
האָבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

לויה פון מיניסטער סאַלענגראַ

פרעמיער בלום וועט מעהר נישט דערלאָזן צו קיין רכילות־קאַמפּאַניעס

ל י ל, 22 (ספּ. טעל.)

ביים אנטייל פון אונצעהליגע מאַסען פון לאַנד [...]ן פון אויסלאַנד איז היינט פאַרגעקומען די לייה [...] אינערן־מיניסטער סאַלענגראַ, די טרומנע איז [...]וען בעשיט מיט קרענץ פון דער רעגירונג, [...]ימטונגען פון פאָלקס־פראָנט, אָרגאַניזאַציעס און [...]ראַיינען, פאַר דער טרומנע, ביי וועלכער ס'זענען [...]שטאַנען דער ברודער פון פערשטאָרבענעם, פרעמ[...] בלום, העריאָ און אַנדערע מיניסטאָרען, האָ[...]נען דעפּילירט דעלעגאַטען פון די ארבייטער־אָרגאַ[...]זאַציעס און סינדיקאַטען.

פרעמיער בלומס רעדע איז דורכ'ן ראַדיאָ [...]ראַנסמיטירט געוואָרען אין גאַנצען לאַנד, אין [...] לייה האָט אנטיילגענומען אַ האלב מיליאָן [...]ענשען.

גלייכצייטיג זענען אין פּאַריז פאַרגעקומען [...]ויער־פערזאַמלונגען ביים אנטייל פון צעהנדלי[...]ר טויזענד מענשען.

פ אַ ר י ז, 22 (ספּ. טעל.)

אויף דער היינטיגער לייה פון סאַלענגראַ האט [...]רעמיער בלום געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער [...] האָט אונטערגעשטראָכען די פערדינסטען פון [...]ניסטער אַלס פרעזידענט פון ליל און זיינע אויפ[...]אַבען אלס אינערן־מיניסטער, דער פרעמיער האַט [...]זאָגט, אז סאַלענגראַ האָט זיינע אויפגאַבען פול[...]שטענדיג ערפילט, דער פרעמיער האָט אין די שאַרפ[...]סטע ווערטער פערארטיילט די קאַמפּאַניע פון ליי[...]גענס און רכילות וועלכע האָט געטריבען צום [...]ויט פון סאַלענגראַ. האָט דערמאָהנט די אָפּשטימונג [...]ין פאַרלאַמענט וועלכער האָט מיט 300 שטימען [...]געגען 63 אָפּגעוואָרפען די בעשולדיגונג און ער־קלערט, אז אין דער צוקונפט וועט געמאַכט ווערען אַ סוף צו דער פּאָליטיק פון רכילות, וועלכע ווערט געפיהרט דורך אַ טייל פון דער פרעסע. דאָס פראַנצויזישע פאָלק וועט נישט טאָלערירען די רכילות־דיגע אָנגריפען אויף די פאָרשטעהער פון פאָלקס־פראָנט.

טהארע האט אין נאָמען פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי פערלאַנגט צו פערוועהרען די פאַשיסטישע פרעסע, פונאַנדערלאָזען די ליגעס און ארעסטירען די אָנפיהרער וועלכע טרעטען ארויס געגען דער רעפּובליק.

דאַן האָט גערעדט דעלאַדיע, ער איז אויך פאַר די פּעראָרדנונגען, וועלכע זאָלען מאַכען אַ סוף צו רכילות און צום מאָראַלישען דערהרגענען פון מענשען.

אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען אין ווילנא

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אָקופּאַציע פון ווילנער אַקאַדעמישען הויז

ווילנא, 22 (טעלעפאָניש)

אין ווילנאָ איז היינט ווידער געקומען צו אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען. 1000 יוגענדליכע האָבען זיך הייוט פערזאַמעלט פאַר'ן אקאדעמישען הויז, וועלכער ווערט אָקופּירט דורך די ענדעקישע סטודענטען. עטליכע סטודענטען זענען ארויס אויפ'ן באַלקאָן און געהאַלטען אַנטיסעמיטישע רעדעס. די פערזאַמעלטע האָבען איינגעאָרדענט דעמאָנסטראַציעס, וועלכע זענען נישט דערלאָזט געוואָרען דורך דער פּאָליציי.

פון אקאדעמישען הויז האָט מען געוואָרפען שטיינער. די דעמאָנסטראַנטען האָבען זיך געפּרובט אָקעגענשטעלען דער פּאָליציי. עס זענען אויסגעהאַקט געוואָרען פיל שויבען אין יודישע געשעפטען. אַ סך יודען זענען צושלאָגען געוואָרען.

עת־לבנות צוגעשטאַנען צום בלאָק

פון אגודה און מזרחי אין דער וואַרשעווער קהלה

לעוויטע זאָל ווערען פּרעזעס פון דער פערוואַלטונג

וואַרשא, 22 (טעלעפאָניש)

אַ גרויסע סענסאַציע אין די געזעלשאַפטליכע קרייזען האָט ארויסגערופען די ידיעה, אז צום בלאָק צווישען דער אגודה און מזרחי אין דער וואַרשאַווער קהלה איז צוגעשטאַנען דער עת־לבנות אַלס פּרעזעס פון דער קהלה זאָל געוועהלט ווערען לעוויטע און אַלס וויצע־פּרעזעס אַ אגודיסט.

דער דאָזיגער שריט פון עת־לבנות, קען ברענגען צו אַ נייער שפּאַלטונג אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

—*×*—

פּראָפּאַגאַנדע־פייערונגען אין פּוילען

פאַר העברעער קאָלאָניעס

וואַרשא, 22 (טעלעפאָניש)

אין גאַנץ פּוילען און אויך אין וואַרשא, זענען היינט פאָרגעקומען פּראָפּאַגאַנדע־פייערונגען אין דער פראַגע וועגען קאָלאָניעס פאַר פּוילען. אַ גרויסע פערזאַמלונג איז פאָרגעקומען אונטערן פאָר זיץ פון געוועזענעם אינערן־מיניסטער קאַמינסקי אין וואַרשאַווער שטאָט־ראַט. מיט אַ רעדע איז ארויסגעטרעטען דער געוועזענער סיים־מאַרשאַלעק דעמבסקי אין זיין רעדע האָט ער אויך בעריהרט דאָס יודישע פּראָבלעם. ער האָט געזאָגט, אז דאָס בעקומען קאָלאָניעס פאַר פּוילען איז אַ לעבענס־פראַגע, פון פּוילען מוזען עמיגרירען עטליכע מיליאָן מענשען, אַלס איינס יודען — צו נישט יודען. דאָס וועט ברענגען צום לעזען פון יודען־פּראָבלעם, ווייל די פּערבליבענע בירגער וועלען האָבען עקזיסטענץ־מעגליכקייטען. עס האָט אויך גערעדט אַ פאָרשטעהער פון די יוגענד, וועלכער האָט געזאָגט, אז די יוגענד איז גרייט צו קעמפען פאַר קאָלאָניעס. אויב דער עלטערער דור, האָט געקעמפט פאַר דער אונאָפּהענגיגקייט — וועט די יוגענד קעמפען פאַר קאָלאָניעס.

Dr. med. L. Berman

נעגעלביאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציעל־ארצט פאַר מענער · שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג

נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.

זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"

20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

ווילנער יודישע אָפּערעטען־טרופּע

נחמה, קאַדיש, חאַש, קוטנער

מיט'ן גאַנצען ערשטקלאַסיגען אַנסאַמבל:

א. בלאַט, י. חאַש, פעטערמאַן, א. גראַדנער, אידינאַ, קאַדיש, ש. קוטנער, א. ליפּאָווסקאַ, נחמה, י. בייווירט, ע. רייכער, מ. ראַביז, ע. טאַפּעל א. א.

דעם 26 ד. ח. 9 אָוונט

היינט און דאָנערשטאַג,

2 פאָרשטעלונגען

וועלכע הכנסה עס איז בעשטימט געוואָרען פאַר די פאַמיליעס פון די געפאַלענע קרבנות בערקאָוויטש און זענדעל

עס ווערט געגעבען ספּעציעל פאַר די צוויי אָווענטען די לעבענס־פּיעסע פון קאַלמאַנאָוויטש

„די אייביגע מאַמע"

איז 3 אקטען

ס'איז דער חוב פון יעדען לאָדזשער יוד אליין צו קומען און מיטצוברענגען פריינד און בעקאַנטע פאַר'ן חיילינען חוב פון העלפען די אלמנות און יתומים.

אכטונג מיטגלידער פון קאַנדיטאָר־פעראיין!!

אכטונג מיטגלידער פון געפליגעל־הענדלער־פעראיין!

העלפט די פאַמיליעס פון אייערע געפאַלענע חברים!

אָרגאַניזירט אַלע אייערע מיטגלידער און קומט מאַסענווייז היינט מאָנטאָג און דאָנערשטאָג אין „פילהאַרמאָניע".

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „פילהאַרמאָניע".

דער ציל פון דער ענדעציע

דארף אדורכגעפיהרט ווערען, אבער דורך קולטורעלע מיטלען

דער „טשאס" וועגען די געשעהענישען אויף די הויך־שולען

דער וויכטיגער „טשאס" ווידמעט א גרעסערען לייט־ארטיקעל דער לאגע אויף די פוילישע הויך־שולן וואו די ענדעקישע סטודענטען מאכען אוממעגליך צו פיהרען לימודים. די צייטונג שרייבט צווישען אנדערע:

„די אקאדעמישע שולען זענען זייט איניגע יארען דער פלאץ פון שטורמישע געשעהענישען. זיי האבען זיך אנגעהויבען אין ווארשע וואו זיי האבען דורכגעפיהרט, אז פאליציי איז ארויף אויפ'ן שטח פון דער הויך שול. אויף וויפיל מיר האבען נישט קיין טעות, איז דאס בעטרעטען דורך פאליציי דעם אויטאנאמישען שטח פון דער אקאדעמישער שול אין ווארשע דער צווייטער פאל אין אונאפהענגיגען פוילען.

צוליב דער ענערגישער שטעלונג פון בילדונגס־מיניסטער זענען די ווארשאווער אוואנטורעס ליקווידירט געווארן. זיי זענען דאגעגען די טעג ווידער אויסגעבראכען אין ווילנע. א טייל פון דער יוגענט האט דארט אקופירט דאס אקאדעמישע הויז און זאל אנהויבען אהער האט שוין אנגעהויבען א הונגער שטרייק, בכדי אויף דעם אופן צו פראטעסטירען קעגען דעם וואס דער רעקטאר האט אפגעווארפען זייערע פארלאנגען. וואס זענען דאס איינענטליך פאר א פארלאנגען? עס זענען געווען עטליכע, אבער ווי ס'איז צו זעהן פון דער לייזענשאפטליכער דיסקוסיע אין דער פרעסע וואס האט זיך ארום דער פראגע ענטוויקעלט גייט די אקופאנטען פון אקאדעמישען הויז, אז פאר די יודען זאלען בעשטימט ווערען בעזונדערע בענק אין די לעקציעס זאלען. אלזא בענק זענען געווארען די סבה פון ערנסטע עפענטליכע מיינונג מיט וועלכע עס פערנעהמט זיך די פרעסע, וואס מאכען אן נישט קיין קליינע זארגען דעם בילדונגס־מיניסטעריום. מיר גלויבען אז אויב אין א פאר יאהר ארום וועט עמיצער בלעטערן די אלטע צייטונגען פון די היינטיגע טעג וועט ער זייטע איינגענע אויגען נישט וועלען גלויבען. ווי איז דאס מעגליך — וועט ער זיך טראכטען — אין דער צייט ווען די פוילישע מלוכה האט געהאט צו בעקעמפען אזעלכע שוועריגקייטען סיי אין אינערליכע, סיי אויסערליכע, — ווען מען קען זאגען אהן איבערטרייבונג, אז עס האט זיך ענטשיידען דער גורל פון דער רעפובליק, האט זיך די עפענטליכע מיינונג, אונטער דער השפעה פון געליכע הונדערט נישט דערוואקסענע ווייסע חברה'ניקעס זיך פערנומען, אפילו געפיהרט א לייזענשאפטליכע דיסקוסיע איבער דער פראגע, ווי אזוי עס זאלען זיצען בעת די לעקציעס פערשידענע גרופען סטודענטען. האט קאמפיגירט, ווי אזוי אוועקצושטעלען די בענק, ווי צו נומערירען די ערטער, ווי זיי צו פערטיילען אז אלע זאלען זיין צופרידען, און קיינעמס אמביציע זאל נישט אנגערירט ווערען. מיר גלויבען אבער, אז אויך איצט געפינען זיך שוין גענוג מענשען צו וועלכע מיר רעכענען זיך אויך צו, וואס ווארטען נישט אויפן אורטייל פון דער געשיכטע, נאר קוקען זיך שוין איצט צו די דאזיגע געשעהענישען נישט נאר מיט פערוואונדערונג נאר מיט א אמת'ער איבערראשונג.

וועגען וואס האנדעלט עס זיך? בענק זענען אהן שום ספק א סימבאל פון א געוויסער פאליטיק. די פאליטיק בעשטעהט אין פערמיאוסען די יודען דאס לעבען אין פוילען בכלל, און אוועקצוזעצען ביי זיי דעם חשק אריינצוטרעטען אין די הויך־שולען בפרט. די דאזיגע אקציע ווערט אנגערופען דאס שטרעבען צו נאציאנאליזירען די הויך־שולען. אלזא מיר בעווייזען אויך נישט וועניגער ווי די אקופאנטען פון אקאדעמישען הויז אין ווילנע וואס די צאהל יודישע סטודענטען איז פערהעלטנסמעסיג א גרעסערע ווי די צאהל יודישע בעפעלקערונג אין פוילען. אבער ערשטענס ווערט דאס דאזיגע פערהעלטניס בסדר בעסער לטובת די פאלאקען און 2־טענס לוינט זיך אפצוגעבען א דין־וחשבון צי מען קען דעם ציל צו וועלכען עס שטרעבט א טייל פון דער פוילישער יוגענט דורך פיניגונגען, דעמאלירען איינריכטונגען פון די הויך־שול זעלבע דעמאנסטראציעס, ווי למשל די איצטיגע אין ווילנע, צי מען קען דעם דאזיגען ציל נישט דערגרייכען דורך מיטלען, רעדענדיג מילד, קולטורעלע מיטלען. דעסגלייכען דארף מען אויך פרעגען, צי די מעטאדען וואס בעשטעהען אין שטערען די עפענטליכע רוה פון די טעמפלען פון דער וויסענשאפט, דעמאראליזירען נישט די יונגע מענשען וועלכע בעזיצען נאך נישט קיין גענוגענדע פעסטע מאראלישע פרינציפען, צי די פערוויסטונגען וואס זיי רופען ארויס אויף דעם וועג זענען נישט גרעסערע פון דעם כלומרשטען נוצען וואס בעשטעהט אין אפשרעקען א געוויסען צאהל יודען פון אוניווערזיטעט.

אונז שיינט, אז אויף צו בעקעמפען די יודישע איבערמאכט אין דער וויסענשאפט איז פאראן א פשוטער מיטעל און א בעדייטענד ווירקזאמערער. דער דאזיגער איינפאכער אפילו פרימיטיווער מיטעל בעשטעהט אין דעם, אז די פוילישע יוגענד זאל דערגרייכען בעסערע רעזולטאטען אין דער וויסענשאפטליכער ארבייט, און א בעסערען צואייגענען זיך די ידיעות וואס זענען נויטיג אויסצופיהרען די ארבעטענע פראפעסיע ווי עס דערגרייכען די יודען, עס איז פאראן א איבערפראדוקציע פון אינטעליגענץ. זי רופט ארויס א שטארקע קאנקורענץ צווישען די אבסאלווענטען פון די אקאדעמישע שולען. עס האנדעלט זיך אלזא אין דעם, אז די פוילישע יוגענד זאל א דאנק איהר בילדונג וואס זי בעקומט בעת דעם שטודיום, ארויס פון דער קאנקורענץ מיט א נצחון. דאן וועט זיך אויך אויטאמאטיש די צאהל יודען אויף די הויך־שולען פערקלענערן, דאס פעשטמעטע בזשעניעס בעיס נעמט זיך ארויסווייזן פאר אייביק. אונז שיינט, אז דער קאמף מיט די מעטאדען וואלטען זיין א סך ווירקזאמער פון קאמף אין וועלכען דאס געווער פון דער יודישער יוגענט, איז א געוויסענהאפטער שטודיום, און דאס געווער פון דער פוילישער יוגענט שטעקענס און קאסטעטען.

א חוץ דעם ריהרען אז די געשעהענישען אויף די הויך־שולען אפשר אפילו געגען ווילען פון זייערע אויטארען, נישט נאר די יודישע פראגע. זיי ריהרען אויך אן די גרויסע טראדיציע פון די אקאדעמישע שולען, זייער רעכטשים, זייער אויטאנאמיע. איינציגע ראט די רעקטארען אינצוהאלטען אויף אזא אדער אנדער רען קאמפראמיס. מיר דאכענען זענען פונקט אין א פערקעהרטער מיינונג. עס שיינט אז דאס נאכגעבען מצד דער אקאדעמישער מאכט די פאדערונגען פון די סטודענטען וואס ווערען אונטערשטיצט דורך פיזישע קראפט וואלט געווען דער אנהויב פון סוף פון די אויטאנאמיע. אויב היינט ווילען די דעמאנסטרירענדע סטודענטען בעווייזען צו צווינגען דעם רעקטאר צו נומערירען און בעשטימען ערטער, וועלען זיי מארגען מיט דעמזעלבען ערפאלג קענען פאדערען צו בעזייטיגען א פראפעסאר, וואס איז זיי נישט לייב, ענדערן דעם פראגראם פון די לעקציעס א.א.וו."

די פראנצויזישע פרעסע

וועגען טראגישען טויט פון מינ. סאלענגרא

דער טראגישער טויט פון'ם אינערן־מיניסטער ראזשע סאלענגרא האט אויפגערודערט די פראנצויזישע עפענטליכע מיינונג. אלע האבען מיט־אמאל דערזעהן די גאנצע נידערטרעכטיגקייט פון דער אבשייליכער העצע, וועלכע מען האט געפיהרט געגען סאלענגרא. דער סאציאליסטישער „פאפולער" איז ארויס בעכטען מיט דער ערשטער זייט איינגעראהמט אין טרויער און מיט א ריזיגער איבערשריפט: „זיי האבען איהם דערהרג'עט!"

— און עס איז טאקע, זיי, די גרויסע אזוי גערופענע „נאציאנאלע" פרעסע, דער „גרענגואר", דער „זשור", דער „עקא דע - פארי" האבען אויפגעטרייסעלט דעם בערוועז - סיסטעם, האבען צובראכען זיין ווידערשטאנדס - קראפט, האבען איהם דערפיהרט צום פערצווייפעלטען שריט. לעאן בלום רופט די ארבייטערשאפט צו זיין רוהיג, כאטש איהר „צארן און ווילען פון נקמה" זענען בערעכטיגט. אין דער רעכטער פרעסע זעהט מען גאר קיין חרטה נישט. אה, ניין, אפילו פאר דעם אפענעם קבר פון'ם אינערן־מיניסטער שרייבט נאך האנרי דע־קעריליס אין זיין רעאקציאנערען „עקא דע־פארי". שולדיג איז גאר לויט זיי... לעאן בלום.

„דאס, וואס מען דארף איצט זאגען, איז, אז לעאן בלום טראגט אויף זיך א שרעקליכע פעראנטווארטליכקייט. מען געהט נישט זוכען א מיניסטער אויף דער בעשולדיגונגס־באנק פון קריגס־טריבונאלען.

באך זיין אוואנטורע איז סאלענגרא נישט געווען ראוי צו רעפרעזענטירען זיין לאנד שיקענדיג איהם אויף פלאץ באווא (אינערן־מיניסטעריום), האט מען פראנקרייך געגעבען א דערנידריגונג און דעם אינערן־מיניסטער האט מען אויסגעשטעלט אויף דער פינסטערסטער דראמע."

קיין ווארים ווארט נישט... קיין שום יוארים נישט פון חרטה אויף דעם שפיץ פון דער גיפטיגער פעדער, וועלכע האט שוין דעם טויט אויף איהר געוויסען.

די „אקסיאן פראנסעז" געהט נאך וויטער. זי האט דעם מוט צו זאגען, אז סאלענגרא'ס זעלבסטמארד בעווייזט, אז ער איז טאקע שולדיג. זי מאכט פערגלייכען מיטן ריכטער פרינס, מיט'ן קאר לאנעל האנרי פון דרייפוס־פראצעס און ווייזט אן, אז די לינקע פרעסע האט דעמאלט געהאלטען, אז דער זעלבסטמארד איז א בעוויז פון דער שולד. די „אקסיאן־פראנסעז" שרייבט:

„סאלענגרא, וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין האבען געווען א דעזערטיר בעת דעם קריג — איז בעכטען בעגאנגען זעלבסטמארד. ווי אזוי קענען זיינע פאליטישע פריינד אונז פערווערען צו געבען אן אינטערפרעטאציע, וועלכע זיי האבען געגעבען אין א סך טונקעלערע פאלען?"

דער רעאקציאנערער „זשור" גיט בלויז איבער די „פאקטען". ער האט מורא צו רעדען. דער „גרינגואר", „דאס אבשייליכע בלעטעל" ערשיינט נישט, און איהר דירעקטאר, קיאפ'ס איידעם, קארבוציא, איז ארויס מיט א גרויסער דעקלאראציע, אז עס איז נישטא מעהר קיין פרעסע־פרייהייט...

אזוי איז עס, אז גראדע די, וועלכע געהען געגען דעם אמת, געגען דער גערעכטיגקייט, געגען פאלק — זענען אויך די, וועלכע זענען שטענדיג די ערשטע אויך אויף אונז, יודען, אנצופאלען.

די אנטיסעמיטישע „אקסיאן פראנסעז" איז אויך די סאמע כוליגאנישסטע אין איהר גראבקייט שוין באך סאלענגרא'ס טויט אפילו.

* * *

וואס פאר אנדערער טאן אין דער ליבעראלער און לינקער פרעסע. די קאמוניסטישע „הומאניטע"

דער פראנצויזישער אינערן־מיניסטער סאלענגרא, וועלכער איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

ווייזט אן, אז די פראנצויזישע היטלעריסטען זענען שולדיג, שווער שולדיג אין סאלענגרא'ס טויט:

„זיי האבען עס געוואלט דורך זייערע העפטיגע אטאקעס אויף סאלענגרא. דערנידעריגען פראנקרייך. זיי האבען עס געטון אין ענגער צוזאמענארבייט מיט די ביורא'ס פון פעלשען דאקומענטען פון דער געשטאפא, ווי עס האט עס ציניש מודה געווען בעכטען אין די קולוארען פון פארלאמענט דער היטלעריסטישער דעפוטאט טיסיע־וויניאנקור. סאלענגרא האט געמיינט, אז ער דארף נישט א קלאפ טון זיינע פערלוימדער, האבען זיי איהם דערהרגעט."

און די „הומאניטע" רופט א סוף צו מאכען צו די מערדערישע פרעסע־פערלוימדונגען.

* * *

אין ראדיקאלען „עווור" שרייבט זשאן פיא: „יא, מסכים. סאלענגרא האט געדארפט „אויס האלטען". אבער נישט יעדער איינער קען עס. דארף האבען א בעזונדערס געהארטעוועטע נשמה כדי צו קענען אויסהאלטען די אטאקעס פון די רכילות, וועלכע האבען פון א געוויסער צייט אנגענומען א פארם, וועלכע מען קען גארנישט אין ערגיץ אנדערש.

רכילות... פאלשע רכילות... רכילות.

מיט פערשידענע וועגען האבען די רכילות דער הרגעט ראזשע סאלענגרא, פונקט ווי זיי האבען דערהרגעט דעם פראקוראר פרעסא־, [...] ווי זיי האבען דעם 11־טען אויגוסט 1914 דערהרגעט זשארעס'ן".

דער בעכטיגער „פאפולער" איז איינגאנצען געווידמעט דעם אנדענקען פון ראזשע סאלענגרא. דער „פאפולער" דרוקט איבער דעם בעשלוס פון דעם אדמיניסטראטיווען ראט פון דער סאציאליסטישער פארטיי, אין וועלכען עס ווערט געזאגט:

„זיי האבען איהם דערהרגעט, פונקט ווי זיי האבען דערהרגעט זשארעס'ן, אזוי זיכער ווי זיי וואלטען איהם אריינגעשאסען צוויי קוילען אין קאפ. דער פעסטגעשטעלטער אמת האט נישט ענטהאלטען די שרעקליכע פערלוימדונגען.

די סאציאליסטישע פארטיי בעווייגט א מאל, וועלכער האט קיינמאל נישט אויסגעדרעהט זיך פון קיין שום פליכט. זי בעווייגט איינעם פון איהרע בעסטע קעמפער.

„מיין פארטיי איז געווען מיין לעבען און מיין פרייד" — דאס זענען געווען די לעצטע ווערטער פון דעם, וועלכען די פארטיי וועט קיינמאל נישט פערגעסען.

זאלען די ארבייטער זיך דערמאהנען וועגען דעם: ראזשע סאלענגרא דארף זיין דער לעצטער קרבן פון'ם פאשיזם."

* *

אין די לעצטע צייטונגען פון רעכטס גרייט מען שוין א נייעם אבשייליכען מאנעווער. מען הויבט שוין אן דערצעהלען וועגען עפעס א נייעם „זינרעו" דאקומענט. מען זאגט עס זיך, אויפ'ן אויר, און עס זאל הייסען, אז איצט האט מען דעם „אמן בנווין". מארסעל בידא טרעט ארויס אין ל'אב געגען דעם אבשייליכען מאנעווער.

„טייל מורמלען שוין, אז מען האט געהאלטען פאר פערעפענטליכען א נייעם דאקומענט, פון די אזוי גערופענער קאטעגאריע שלאג־דאקומענטען וועלכע האט פון'ם בעכטיגען טריומפאטאר געוואלט מאכען א פארוועניוס, וועלכער יועט פון אלעמען פערלאזען ווערען. איך מיין, אז אפילו פאר דעם קלאנדיגסטען טויטען־בעט איז בוימיג צו זאגען שיין און מיט א קלארער שטימע אט דאס, וואס מען דארף זיך היינט אויפ'ן אויער. דערמיט דארף מען א סוף מאכען. אויב דער דאקומענט עגזיסטירט, דארף מען איהם גלייך פערעפענטליכען און בעווייזען אויך, אז דער דאקומענט איז אן אמת'ער; דער אמת האט רעכט סיי איבער לעבעדיגע סיי איבער טויטע. עס איז היפאקריטיש אין אזא פאל צו בעהאלטען זיך הינטער דעם רעספעקט פון טויט. עס איז איצט נישט קיין מאמענט צו שפילען זיך אין א חכם. האט מען עפעס צו זאגען דאל מען זאגען, און אויב מען האט נישט וואס צו זאגען, אויב מען האט בלויז זעלבע געשיכטעס- אויף וועלכע מען האט איצט באזירט. דאס הייסט בעשולדיגונגען וועלכע טוישען זיך כסדר, און זייערע [...] וועלכע דאמאלסט אלע פראנצויזען. וועלכע זענען נישט אין דינסט פון האס, שוין וויסען עדיג לייג, וואס זיי האבען צו טראכטען. זיי וועלען שוין וויסען אין אז זיי דארפען האלטען פאר מערדער די וועלכע האבען געפיהרט די קאמפאניע געגען —..."

י. ק.

נ. צ. א. קאנפערענץ אין ווינען

שטעלונג צו דער קעניגליכער קאמיסיע און רעוויזיאניסטישער עמיגראציאנס־פלאן

ווינען (יט"א) אין ווינען איז די טעג פארגעקומען ביי געשלאסענע טירען א קאנפערענץ פון דער נ. צ. א. ליטונג, אין וועלכער עס האבען זיך חוץ וול. זשאבאטינסקי, בעטייליגט צווישען אנד. דר. אחי־מאיר, י. בן חורין, אורי צבי גרינבערג, דר. פאן וויזעל, א. יאקאבי און דר. אייסמאן. עס זענען פארגעקומען זיצונגען פון פאלגענדע קאמיסיעס: פאר ליטיישע, פינאנסען, תל־חי און ברית החיל.

אין א רעזאלוציע, וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורך דער פאליטישער־קאמיסיע, איז געווען געזאגט, אז די נ.צ.א. איז נישט געווען געגען דעם פרינציפ פון צוזאמענארבייטען מיט דער קעניגליכער קאמיסיע, בתנאי, אז דאס איז נאר בלויז א פראגע פון טאקטיק. די נ. צ. א. איז אבער געגען אקצעפטירען די עמפפעהלונגען פון דער קעניגליכער קאמיסיע היות בלויז א אינטערנאציאנאלע קערפערשאפט איז בערעכטיגט אנצונעהמען פארפליכטענדע בעשלוסען אין בעצוג אויף א"י.

א צווייטע רעזאלוציע וואס איז פארגעשלאגען געווארען דורך דער פאליטישער קאמיסיע פראטעסטירט געגען יעדען פרוב מצד וועלכער ס'איז ציוניסטישער קערפערשאפט אפצוזאגען זיך פון פרינציפ פון א יודישער מעהרהייט אין א"י. די פראגע פון פאריטעט אין בעצוג צו די אראבער קען אפילו נישט דיסקוטירט ווערען.

אין אן אנדער רעזאלוציע, וואס איז בעשטעטיגט געווארען אין דער פאליטישער קאמיסיע, ווערט שארף פראטעסטירט געגען יעדע פארגרענעצונג פון דער יודישער עליה קיין א"י. אין דער רעזאלוציע ווערט געזאגט, אז ענגלאנד אליין האט נישט דאס רעכט צו בעגרענעצען די יודישע עליה. ענגלאנד איז בלויז דאס פערטרויאונגס־לאנד פון אמעריקא און דעם פעלקערבונד. די נ. צ. א. בעוועגונג שטעלט זיך שלאגען געגען דער קאנצעפציע אז א"י איז אויך שליסליך א ענגלישע אנגעלעגענהייט.

די קאנפערענץ זאל ארויסגעבען א פייערליכע ערקלערונג צו דער וועלט איבער דער פראגע פון דער עמיגראציע פון אנדערטהאלב מיליאן יודען פון די לענדער פון צענטראל און מזרח אייראפע. דער דאזיגער פראיעקט זאל פארגעשטעלט ווערען אלס די רעאליזאציע פון אלטען הערצל־פלאן. די נ. צ. א. בעוועגונג וועט גערן מיטארבייטען מיט אלע יענע שטאטען, וואס ווילען אונטערשטיצן דעם ציוניסטישען אידעאל. די אונטערשטיצונג פון פאלק טאר אבער נישט אויסגענוצט ווערען אלס א מיטעל פון יודישער עמיגראציע דורך איינצעלנע שטאטען צו בעטרייבען די יודען פון זייער בירגערליכע רעכט.

פאך־בעראטונג פאר דער יוד. יוגענד

ווארשא (יט"א)

די צענטראלע פון פאך בעראטונגס־שטעלען „צענטאס" טיילט מיט, אז וועגען אלע עניינים, וואס האבען א שייכות מיט פאך אויסוואהל, פאך־בילדונג און פסיכאטעכנישע אונטערזוכונגען, קען מען זיך ווענדען אדער צו ד פאך־בעראטונגס־שטעלען ביים „צענטאס" אויף די ערטער (ווארשע, לעמבערג, ביאליסטאק, פינסק און ראוונע) אדער צו דער צענטראלע אויפ'ן אדרעס „צענטאס" ווארשע, לעשנא 52 פאך בעראטונגס־שטעלע. די אויפנאהמס־שעה'ן אין דער צענטראלע און אין דער פאך בעראטונגס־שטעלע אין ווארשע זענען צווישען 5 און 7 נ. מ.

דאס יודישע מיידעל פון אמעריקא
וועלכע האט בעקומען א רייזע קיין פאריז
פאר איהר בעסטער שול-ארבייט וועגען דער פרייהייטס-סטאטוע

פון יעקב בעלער

אין פאריז ווילט דאָס אַמעריקאַנער יודישע מיידעל עדנא פאלק, וועלכע האָט בעקומען אַן אומזיסטע רייזע קיין פראַנקרייך ביי אַ קאָנקורס אין אַמעריקאַ פאַר דעם בעסטען ווערק וועגען דער פרייהייטס-סטאַטוע.

ביים 50־יעהריגען יובילײ פון דער פרייהייטס – סטאַטוע, וועלכע פראַנקרייך האָט געשענקט אַמעריקאַ, איז דורכגעפיהרט געוואָרען אַ קאָנקורס אין די שולען אין די פעראייניגטע שטאַטען, און די יודישע שילערין עדנאַ פאַלק האָט אָנגעשריבען די בעסטע אַרבייט.

די פרייהייטס – סטאַטוע, וואָס דערהויבט זיך מאַיעסטעטיש מיט איהר בראָנזענער פיגור איבער דעם ים-פלאַך אין ניו־יאָרקער האַפען, האָט געפייערט איהר „גאָלדענעם יובילײ".

פופציג יאָהר האָט זי מיט אַ הויך פרייהייטס-פאַקעל בעלויכטען דעם וועג פון מיליאָנען פערפאָלגטע און אונטערדריקטע, וואָס זענען געקומען קיין אַמעריקאַ פון גאַר דער וועלט, זוכען אַ נייע היים.

צווישען יענע געיאַגטע, וואָס האָבען געפונען אַ מקום מנוחה אין אַמעריקאַ זענען פערהאַן איבער פיר מיליאָן יודען. געטריבען פון די ברויזענדע כוואַליעס פון שנאה, האַס און פאָגראָמען האָבען פיל פון זיי, פערצווייפעלטע און דערשלאָגענע, זיך אַרויסגעלאָזט איבער דעם גרויסען ים קיין אַמעריקאַ. ווען זיי זענען שוין געווען באַהענט צום ברעג, האָט זיך פאַר זייערע אויגען אַרויסגעשיילט די ריזיגע פיגור פון דער פרייהייטס – סטאַטוע מיט דעם ליכט – פאַקעל אין איהר האַנד. ביי די פיס פון דער פיגור האָבען זיי דערזעהן צובראָכענע קייטען, און הייסע טרעהרען האָבען געפינקעלט אין די האָפנונגספולע אויגען פון די עמיגראַנטען. די אונטערדריקונגען האָבען זיך געענדיגט און אַ נייע לעבען אין דעם לאַנד פון פרייהייט הויבט זיך אָן.

עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואָס יודען האָבען אַזאַ גרויסען אינטערעס צו דער „געטין פון פרייהייט". אויף דער פרייהייטס – סטאַטוע איז אויף אַ טאַפעל אויסגעקריצט אַ ליד פון דער בעריהמטער יודישער דיכטערין עמאַ לאַזאַרוס, וועלכע איז געבוירען געוואָרען אין ניו־יאָרק דעם 22־טען יולי 1849 און געשטאָרבען דעם 16־טען נאָוועמבער 1887.

דאָס ליד הייסט „דער נייער קאָלאָס" (ריז) און ענדיגט זיך מיט דעם כאַראַקטעריסטישען אויסרוף פון דער „פרייהייטס-געטין" צו אַלע לענדער:

„שיקט זיי, די היימלאָזע, פון
שטורם געטריבענע צו מיר.
איך הויב דעם לאָמפ פאַר זיי,
און ווייז זיי די גאָלדענע טיר."

איצט, מיט פופציג יאָהר שפּעטער, ווען די גאַנצע פרייהייטליכע וועלט פייערט דעם יובילײ, פון דער פרייהייטס-געטין, האָט אַ יודיש מיידעל עדנא פאלק, געוואונען דעם פרייז פאַר אַן עסיי „וואָס די פרייהייטס – סטאַטוע מיינט פאַר דעם אַמעריקאַנער פאָלק".

ביי דער געלעגענהייט פון דער פייערונג האָט דער פערבאַנד פון געוועזענע מלחמה-סאָלדאַטען אין אַמעריקאַ דורכגעפיהרט אַ קאָנקורס וועגען דעם, „וואָס די פרייהייטס – סטאַטוע מיינט פאַר דעם אַמעריקאַנער פאָלק".

אין דעם קאָנקורס האָבען זיך בעטייליגט הונדערטער טויזענדער שילער און שילערינס אין די יאָהרען צווישען פירצעהן און זיבצעהן יאָהר פון אַלע עקען פון אַמעריקאַ.

צווישען די הונדערטער טויזענדער שול-יונגעלייט און מיידלעך איז דאָס שוואַרץ – חנעוודיגע יודישע מיידעל געווען די גליקליכע געווינערין און איהר עסיי האָט געוואונען דעם ערשטען פרייז, וועלכער איז געווען אַ פרייע רייזע קיין פראַנקרייך, און אַ גאָלדענער מעדאַל, וועלכער איז איהר ביי דער פייערונג צערעמאָניע איבערגעגעבען געוואָרען פון פרעזידענט רוזוועלט.

נאָכדעם ווי עס איז בעקאַנט געוואָרען, אַז עדנאַ פאלק איז די געווינערין פון ערשטען פרייז, איז זי איינגעלאַדען געוואָרען צו נעהמען אַן אַנטייל אין דער פייערליכער צערעמאָניע פון דעם פופציג – יעהריגען יובילײ פון דער פרייהייטס – סטאַטוע, וועלכע איז פאָרגעקומען מיטוואָך דעם 2־טען אָקטאָבער און אויך אויף איסט-סייד (יודישען קוואַרטאַל פון ניו – יאָרק) פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ יום-טוב צווישען די טויזענדער עמיגראַנטען פון די פערשידענע פעלקער, וואָס וואוינען דאָרט.

עדנא פאלק איז געקומען ספּעציעל צו פליהען אין אַן אַעראָפּלאַן פון קאָלאָראַדאָ.

ווען די צייטונגס – רעפּאָרטערען האָבען זי בעגעגענט אין „אַסטאָר-האָטעל", האָט זי זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען אַ שעמעוודיגע, און נישט פערשטאַנען, וואָס מען מאַכט דאָס פון איהר אַזאַ גרויסען ווזען, נאָר ווען די פאָטאָגראַפיסטען זענען צו איהר צוגעשטאַנען, האָט זי שמייכלענדיג איינגעוויליגט און זיך געלאָזט פאָטאָגראַפירען אין אייביגע פּאָזעס.

איהר עסיי, וועלכער איז פון די ריכטער אויסגעקליבען געוואָרען פון צווישען הונדערט טויזענד, איז געשריבען אין אַ צאַרטער, קינדערישער בלומען – שפּראַך מיט ליבע און איבערגעגעבענהייט צו אַמעריקאַ, ווי נאָר אַ קינד פון יודישע עמיגראַנטען, וואָס האָבען געפונען אין אַמעריקאַ אַ נייע רוהיגע היים קען פיהלען.

זי האט פעראטען דעם מאן
און איז אנטלאפען פון איהם מיט אנ'אנדערען.
אבער ער איז געווען דער איינציגער, וואס האט גערעטעוועט איהר לעבען

פון אַ פאַריזער שפּיטאָל פאַר גייסטיג-קראַנקע איז מיט עטליכע וואָכען צוריק בעפרייט געוואָרען אַ יונגע און זעלטען-שעהנע דאַמע, וועלכע איז דאָרט אָפּגעזעסען איבער אַ יאָהר צייט, ביז מען האָט זי אויסקורירט. זי געפינט זיך איצט אויף אַ ערהאָלונגס-רייזע מיט איהר מאַן, וועלכער האָט געטאָן אַלץ אין זיינע כוחות צו ראַטעווען זי, כאָטש זי האָט זיך דאָס נישט פערדינט ביי איהם, ווי זי אַליין האָט צוגעגעבען פאַר זייער אָפּפאָהר.

די דאָזיגע רייצענדע יונגע דאַמע הייסט אויפ'ן מיידעלשען נאָמען סוזאַן לאַרדו, און זי איז פערהייראַט צום דערפאָלגרייכען מוזיק-פערלעגער אַנרי וואַיאַן. מאַדמואַזעל סאַרדו איז ביז מיט עטליכע יאָהר צוריק געווען איינע פון די דערפאָלגרייכסטע טענצערינס אין פאַריז און איהרע אויפטריטען פלעגען שטענדיג צוציהען אַ גרויסען עולם.

נאָך איינעם פון אַזעלכע טאַנץ-פאָרשטעלונגען האָט מאַדמואַזעל סאַרדו זיך בעקענט מיט איהר צוקונפטיגען מאַן. אַרויסגעהענדיג פון טעאַטער, וואו זי איז אויפגעטראָטען, איז ער אַריין אין אַ דערבייאיגען נאַכט – קלוב, וואוהין זי איז שפּעטער אַליין אָנגעקומען. אַנרי וואַיאַן איז צוגענאַנגען צו איהר טישעל, זיך פאָרגעשטעלט פאַר איהר, און דער שעהנער מיידעל געמאַכט אַ רייה קאָמפּלימענטען פאַר איהר טאַנצען, נאָכדעם ווי זי האָט איהם דערלויבט זיך אַוועקצוזעצען נעבען איהר.

דער יונגער מוזיק-פערלעגער האָט אויף דער טענצערין אויך געמאַכט זעהר אַ פיינעם איינדרוק, און זי האָט נאָכגעגעבען זיין פערלאַנג, זיי זאָלען זיך ווידער טרעפען. די פריינדשאַפט איז ביסלעכווייז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ ליבע און — דער סוף איז געווען, אַז ביידע האָבען חתונה געהאַט.

די חתונה איז געווען אַ שטילע, און בלויז צו עטליכע פריינד פון חתנ'ס און כלה'ס צד זענען געקומען. וואַיאַנ'ס טאַטע-מאַמע, רייכע און מיוחסדיגע פראַנצויזען, איז נישט אָנגעשטאַנען, וואָס זייער בן-יחיד נעמט אַ טענצערין פאַר אַ ווייב, און מאַדמואַזעל סאַרדו האָט זיך געשעמט איינצולאַדען איהרע עלטערן, אַנ'אַלט און פערגרעבט פאַרמער-פּאָרעל פון דרום-פראַנקרייך.

דאָס ערשטע יאָהר האָט דאָס פּאָרעל געלעבט גליקליך. די יונגע מאַדאַם וואַיאַן פלעגט זעלטען אויפטרעטען, אָבער ווען זי איז שוין יאָ אויפגעטרעטען, איז דאָס געווען פאַר אַ געקליבענעם עולם אין אַ קליין טעאַטערל און בלויז פערמעגליכע מענשען האָבען געצאָהלט פאַר בילעטען די הויכע פּרייזען, וועלכע מען האָט געשטעלט.

מאַדאַם וואַיאַן האָט זיך נישט געדאַרפט פערבעטען מיט פיהרען דאָס שטוב-באַלעבאַטישקייט. די דאָזיגע אַרבייט איז פאַר איהר געטון געוואָרען דורך דינער און דינסטען. האָט זי געהאַט גענוג צייט צו בעזוכען פערשידענע נאַכט – קלובען און בייטאָגיגע אַמוזיר-פּלעצער. געמוזט האָט זי געהן אַליין, ווייל איהר מאַן איז געווען דאָס רוב צייט צו שטאַרק פערנומען מיט זיין מוזיק-פערלאַג.

זי האָט אַזוי אַרום געשלאָסען בעקאַנטשאַפט מיט אַנ'אַרימען, אָבער אויסגעזוכטען קאַבאַרעט-זינגער. גענוג געלד אויף איהר נאָמען האָט זי שוין געהאַט. און אין איין שעהנעם פאַרנאַכט, ווען אַנרי וואַיאַן איז אַהיימגעקומען, פריהער ווי געוועהנליך, כדי זיך אויסצופוצען און געהן מיט זיין ווייב אין טעאַטער, האָט ער געפונען אַ צעטעלע אויפ'ן טיש, אַז זי לאָזט איהם איבער אויף שטענדיג, ווייל זי האָט איהם מעהר נישט ליב. „זוך מיך נישט — איז געשטאַנען אין דעם צעטעלע — און אַפילו ווען דו וועסט מיך געפינען, וועל איך אויך נישט איינוויליגען צוריקצוגעהן".

וואַיאַנ'ען האָט דאָס צעטעלע געטראָפען ווי אַ דונער פון קלאָהרען הימעל. ער האָט טאַקע נישט געמאַכט קיין פערזוך צו געפינען זיין אַנטלאָפענע ווייבעל, כאָטש ער האָט זי ליב געהאַט מיט יעדען קלאַפּ פון זיין האַרץ. כדי אויסצומיידען די רחמנות-בליקען און חוזק-שמייכלען פון פריינד און בעקאַנטע איז דער צעווהטאַגטער מאַן דעם צווייטען טאָג אַוועקגעפאָהרען אויף אַ רייזע איבער די מזרח-לענדער זיך צו טרייסטען און פערגעסען. זיין שותף האָט דערווייל פערוואַלטעט מיטן גאַנצען מוזיק-פערלאַג.

מיט דריי מאָנאַטען שפּעטער איז וואַיאַן צוריקגעקומען פון זיין רייזע. אָבער די ליבע צו סוזאַנען איז נישט אויסגעריבען געוואָרען. פערקערט, זי איז נאָך מעהר פערשטאַרקט געוואָרען פון דער גרויסער בענקשאַפט, וואָס האָט געפייניגט זיין קערפּער און זיין נשמה.

סוזאַן האָט זיך גאַנץ שנעל אויסגעניכטערט פון איהר ליבע צום קאַבאַרעט-זינגער און זי איז פון איהם באַלד אַוועק. איהר נישט-בעטראַכטעטע האַנדלונג פון איבערלאָזען דעם מאַן איהרען, וועלכער איז געווען אַזוי גוט צו איהר, האָט איהר פערשאַפט מורא'דיגע ליידען. זי האָט אָבער נישט געהאַט קיין מוט צוריקצוגעהן צו איהם, זייענדיג זיכער, אַז ער וועט זי אַרויסטרייבען פון הויז, ווי נאָר זי וועט זיך ווייזען פאַר זיינע אויגען.

ביסלעכווייז איז איהר אויסגעגאַנגען דאָס געלד וואָס זי האָט געהאַט ביי זיך און זי האָט בעשלאָסען צו בעצאָהלען מיט איהר לעבען פאַר'ן פאַלשען און נאַרישען שריט.

איידער זי האָט געטרונקען דעם גיפט ביי זיך אין צימער, האָט זי בעזוכט אַ חבר'טע, אַ יונגע שוישפּילערין אין אַ פאַריזער טעאַטער. ווען די שוישפּילערין איז געווען אויף דער בינה, האָט סוזאַן אויף איהר חבר'טעס טישעל איבערגעלאָזט אַ צעטעלע, וואָס זי געהט טון. „איך קאָן נישט לעבען אָהן אַנרי'ן. לאָז איהם וויסען וועגען מיין טויט".

ווען די שוישפּילערין האָט דערזעהן דאָס צעטעלע, האָט זי גלייך טעלעפאָנירט דער פּאָליציי, און אַ דערבייאיגען שפּיטאָל, און זי האָט טאַקע געפונען דעם צו-וויסען בעגעבען וואַיאַנ'ען.

אַ דאָקטאָר איז אָנגעקומען אין דער טענצערינס וואוינונג, נאָכדעם ווי זי האָט שוין געהאַט איינגענומען דעם גיפט און געג'וסס'ט. ער האָט איהר געגעבען די ערשטע הילף און מען האָט זי אַוועקגענומען אין שפּיטאָל אַריין.

ווען וואַיאַן האָט זיך דערוואוסט, וואָס עס האָט פּאַסירט מיט סוזאַנ'ען, איז ער גלייך אַוועקגעלאָפען צו איהר אין וואוינונג און פון דאָרט אין שפּיטאָל אַריין, וואו ער האָט אָנגעזאָגט דעם דירעקטאָר, אַז מען זאָל זי ראַטעווען וויפיל עס זאָל נישט קאָסטען און ער וועט אויסשטעהן אַלע הוצאות.

סוזאַנ'ס לעבען איז טאַקע געראַטעוועט געוואָרען, אָבער זי איז מעהר נישט געווען — ווי קלאָרע געדאַנקען. וואַיאַן האָט אָבער נישט פערלוירען די האָפענונג זי פולשטענדיג צו ראַטעווען, און אויף זיינע הוצאות איז סוזאַן אַריינגעגעבען געוואָרען אין אַנ'אַנשטאַלט פאַר גייסטיג-קראַנקע, וואו מען האָט זי טאַקע פולשטענדיג אויסגעהיילט.

איצט איז זי מיט איהר מאַן, געגען וועמען זי האָט אַזוי נישט פיין געהאַנדעלט, אָפּגעפאָהרען אויף אַן ערהאָלונגס-רייזע צו פערגעסען די פערגאַנגענהייט און אָנצוהויבען זייער צוזאַמענלעבען אויף דאָס ניי.

די לאגע פון יודען אין איראן (פערסיען)
פאכלייט מיט ענטשפרעכענדע מיטלען קענען אימיגרירען קיין איראן
א געשפרעך מיט'ן גענעראל-קאנסול פון איראן אין שאנכאי

שאַנכאַי (יט"א). אין אַ געשפּרעך מיט'ן שאַנכאַיער יט"א-קאָררעספּאָנדענט האָט דער ניי-נאָמינירטער גענעראַל – קאָנסול פון איראַן (פערסיען) אין שאַנכאַי, א. ר. מירפענדערעסקי, ערקלערט, אַז איראַן בעציהט זיך מיט סימפּאַטיע צו די יודישע נאַציאָנאַלע אַספּיראַציעס. קיין שום צוג פון דער איראַן-פּאָליטיק איז נישט געווענדעט געגען דער יודישער בעפעלקערונגס-בעוועגונג. בעת די לעצטע אַראַבישע אונרוהען אין א"י האָט פערסיען זיך געהאַלטען אין אַ זייט, נישט איינשטעלענדיג זיך פאַר קיינעם פון די צדדים. די דאָזיגע נייטראַליטעט האָט זיכער געהאַט אַ גוטע ווירקונג אויף דער יודישער בעפעלקערונג פון איראַן.

אין איראַן — אינפאָרמירט דער גענעראַל-קאָנסול — וואוינט אַ האַלב מיליאָן יודען, וועלכע געניסען פון פולער גלייכבערעכטיגונג אין לאַנד. דאָס רוב יודען פערנעהמען זיך מיט האַנדווערק און האַנדעל, אַ געוויסע צאָהל יודען איז אָבער אויך אין רעגירונגס-דינסט, אין די מיניסטעריומס פון קאָמוניקאַציע, אַגריקולטור, האַנדעל און פינאַנסען.

אויף דער פראַגע, צי איז דאָ אַ יודישע אימיגראַציע קיין פערסיען, האָט דער גענעראַל-קאָנסול ערקלערט, אַז די לעצטע יאָהרען האָט איראַן געעפענט זיינע טויערן פאַר יודישע פליטים פון אַפגאַניסטאַן, רוסלאַנד און דייטשלאַנד. טייל פון זיי, וועלכע האָבען געהאַט דעם וואונש צו עמיגרירען ווייטער קיין א"י, האָבען אַפילו געניאָסען פון רעגירונגס – אונטערשטיצונג. אין איראַן איז אויך נישטאָ קיין שום בעגרענצונג פאַר דער פרייהייט צו זאַמלען געלד-מיטלען פאַר יודישע אויפבויצוועקען אין א"י. עס ווערט אויך אין קיין פאַל נישט בעגרענעצט די פערזאַמלונגס – פרייהייט פון ציוניסטישע פערבאַנדען.

די רעגירונג בעטראַכט די יודען אַלס פּאַטריאָטישע און לאָיאַלע בירגער, אין איראַן הערשט אַ פּראָגרעסיווער רעזשים, וועלכער דאָס לאַנד האָט פערדאַנקט דעם שאַך פאַהלאַווי, וואָס איז אויפגעשטיגען אויפ'ן טראָן מיט 14 יאָהר צוריק.

פליטים פון דייטשלאַנד האָבען בעקומען בעשעפטיגונג אין די פערשידענע רעסאָרטען פון בילדונגס-מיניסטעריום, און טייל פון זיי, דאָקטוירים, זענען אויפגענומען געוואָרען אין די שפּיטאָלען. אין די שפּיטאָלען זענען אויך פערהאַן יודישע דאָקטוירים, וואָס האָבען דורכגעמאַכט זייער מעדיצינישען סטודיום אין איראַן גופא.

עס בעשטעהט נישט אין איראַן קיין בעגרענצונג פאַר יודישער אימיגראַציע, אויב נאָר די אימיגראַנטען זענען פאַכלייט און פערמאָגען ענטשפּרעכענדע מיטלען.

די ווירטשאַפטליכע לאַגע פון די פערסישע יודען — בעהויפּטעט דער גענעראַל-קאָנסול — איז אַ בעפרידיגענדע.

אין פּאַרלאַמענט פון איראַן איז דאָ איין יודישער דעפּוטאַט, ד"ר לענגהאַם, וועלכער געניסט פון אַלגעמיינער אַכטונג אין לאַנד.

רעכט אויף ארבייט פאר יודען
אקציע וועגען בעשעפטיגען יודישע ארבייטער און פראפעסיאנעלע אינטעליגענץ

וואַרשאַ (יט"א). לויט דער איניציאַטיווע פון יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט איז די טעג פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט אַ צאָהלרייכען אָנטייל פון געזעלשאַפטליכע טוער און פאָרשטעהער פון אייניגע צעהנדליג יודישע געזעלשאַפטליכע און ווירטשאַפטליכע אינסטיטוציעס, געווידמעט דער פראַגע פון אַרבייט און בעשעפטיגונג פאַר יודישע אַרבייטער און יודישער פּראָפעסיאָנעלער אינטעליגענץ.

די קאָנפערענץ האָט געעפענט דער פּרעזעס פון יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט, ד"ר ה. יאַזמאַרין, וועלכער האָט אין זיינע אויספיהרונגען אונטערגעשטראָכען די ספּעציפישע בעדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די יודישע בעפעלקערונג און די אונגעהויערע שטערונגען, אויף וועלכע עס טרעפען אָן די יודען, וואָס זוכען אַרבייט און בעשעפטיגונג. נאָכדעם האָט רעד. וואַלקאָוויטש געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען „רעכט פון יודען אויף אַרבייט".

וועגען דער טעטיגקייט פון יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט אויף דעם געביט האָבען רעפערירט די מיטגלידער פון דער „קאָמיסיע פאַר רעכט אויף אַרבייט" ביים קאָמיטעט אינזש. רייזנבערג, דיר. ליבראַד, אינזש. קאַהאַן און פרוי ד"ר סירקין-בינשטיין (די לעצטע האָט בעקענט די אַנוועזענדע מיט דער אָרגאַניזירונג פון די קורסען פאַר הויז-ווירטשאַפטס-געהילפינס, וועלכע זאָלען געעפענט ווערען אין דער נאָהענטסטער צייט), ה' הייטלער און אינזש. לאַנדאַ.

אין רעזולטאַט פון דער דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט ריכטער מ. פרידע, פּרעזעס מ. מייזעל און אַנדערע, האָט אינזש. שטיינמעץ אַריינגעטראָגען פאָלגענדע רעזאָלוציע, וועלכע איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען:

„אין אָנבליק פון דער שווערער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג פון דער שרייענדער נויט צווישען די ברייטע מאַסען פון אַרבייטער און פּראָפעסיאָנעלער אינטעליגענץ און פון דער יודישער יוגענד, וועלכע געפינט נישט קיין פערווענדונג פאַר זייערע הענד און שעפערישער ענערגיע, ערקלערען די פערזאַמעלטע געזעלשאַפטליכע טוער און פאָרטרעטער פון יודישע געזעלשאַפטליכע, פּראָפעסיאָנעלע און קולטורעלע אינסטיטוציעס, נאָכדעם ווי זיי האָבען זיך בעקענט מיט דער טעטיגקייט פון דער קאָמיסיע פאַר רעכט אויף אַרבייט ביים יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט, אַז שאַפען און אויסגעפינען אַרבייט פאַר די אַרבייטסלאָזע יודישע אַרבייטער און פּראָפעסיאָנעלער אינטעליגענץ איז איינער פון די וויכטיגסטע וועגען צו אַב'ענדערונג אין הייניגען צושטאַנד. די פערזאַמעלטע דריקען אויס זייער גרייטקייט צו אונטערשטיצען די בעמיהונגען פון יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט אין דער ריכטונג און צו מאַכען אָנשטרענגונגען מיט אַלע מיטלען, מיט וועלכע זיי דיספּאָנירען, כדי צו פערזיכערן דער אַקציע ווי ווייט מעגליך די גינציגסטע רעזולטאַטען. די פערזאַמעלטע דריקען אויס זייער גרייטקייט אונטערצוהאַלטען אַ סטאַבילען קאָנטאַקט מיט'ן יודישען ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט און אָנטיילצונעהמען אין זיינע אַרבייטען אויף דעם דאָזיגען געביט".

נאַצישער שקר און שאַנטאַזש אַרום דוד פראַנקפורטער'ס פּראָצעס

היטלער הייסט בעעהרען דעם אַנדענק פון גוסטלאָפ'ן. — אויסגעפּרעסטע ערקלערונג פון דוד פראַנקפורטער'ס פעטער, א ראַבינער פון בערלין. — נאַרישע בבא־מעשיות פון „פעלקישען בעאָבאַכטער"

בערלין, (יט"א) אַדאָלף היטלער האָט פאַראָרדענט צו בעעהרען גוסטלאָפּ'ס אַנדענק דורכ'ן אָנרופען אויף זיין נאָמען אַ נאַצי - שטורם - אָפּטיילונג אין זיין געבורטס-שטאָט שווערין.

דוד פראַנקפורטער'ס פעטער, דער 60־יעהריגער ראַבינער שלמה פראַנקפורטער, וועלכער וואוינט אין בערלין, איז איינגעלאַדען געוואָרען אין דער פּאָליציי - צענטראַלע, וואו ער האָט אונטערגעשריבען אַן ערקלערונג, אַז ער איז קיינמאָל נישט בע'עוולה'ט און נישט בעליידיגט געוואָרען דורך די נאַציס. די דאָזיגע ערקלערונג איז פאַרעפענטליכט געוואָרען אויף דער ערשטער זייט פון „פעלקישען בעאָבאַכטער".

דער דאָזיגער שריט פון דער בערלינער פּאָליציי בעציהט זיך אויף אַן אָפּזאַץ פון עמיל לודוויג'ס בוך „דער מאָרד אין דאַוואָס", אַז דוד פראַנקפורטער האָט, ווייל'ענדיג אין בערלין, בייגעוואוינט אַ סצענע, ווען נאַציס האָבען בעליידיגט און געשלעפּט פאַר דער באָרד זיין פעטער. ראַבינער שלמה פראַנקפורטער האָט אונטערגעשריבען אַן ערקלערונג וואָס לייקענט, אַז אַזאַ אינצידענט איז ווען-עס-איז פאָרגעקומען.

די נאַצי־פּרעסע איז פול מיט שקרים און אַנטי־יודישען העץ-מאַטעריאַל אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פאָרשטעהענדען פראַנקפורטער - פּראָצעס. אַלס ביישפּיל פון די פעלשונגען, מיט וועלכע עס בענוצט זיך די נאַצי-פּרעסע, קען דינען די מעלדונג פון וויען, וועלכע איז אונטער פאָלגענדער איבערשריפט מיט קדוש־לבנה־אותיות ערשינען אין דעם אָפיציעלען „פעלקישען בעאָבאַכטער": „יודישע קאָנפערענץ בעשליסט צו בעאיינפלוסען דעם פּראָצעס וועגען גוסטלאָף־מאָרד". דער נאַצי־אָרגאַן ווייס צו דערצעהלען, אַז אויף דער קאָנפערענץ פון דער נ.צ.אָ. אין וויען איז בעשלאָסען געוואָרען „אָנצוּועהמען שריט, כדי צו בעאיינפלוסען דעם פּראָצעס און איבערווייזען אַ בעדייטענדע סומע פאַר דעם פראַנקפורטער - פאָנד אין ציריך". דערביי ווערט בעריכטעט, אַז דער בעשלוס איז אָנגענומען געוואָרען נאָכדעם, ווי דער ציוניסטישער פיהרער ד"ר גריינבוים האָט רעפערירט אויף אַ געשלאָסענער סעסיע פון דער נ.צ.אָ. וועגען דעם ענין גוסטלאָף. כדי די דאָזיגע „אינפאָרמאַציע" זאָל ערשיינען אין אייגענטליכען ליכט, איז נויטיג צו דערמאָהנען, אַז ד"ר אָסקאַר גריינבוים איז אַן אָנגעזעהענער ציוניסט (גרופּע ב') און בעקעמפט נאַטירליך די רעוויזיאָניסטען, אַזוי, אַז ער האָט משמעות נישט אָפּגעגעבען קיין „בעריכטען" אויף אַ רעוויזיאָניסטישער קאָנפערענץ.

אַביסעלע קיביץ

(הומאָר פון טאָג)

דריי משומדים זענען געזעסען צוזאַמען און געשמועסט וועגען די אורזאַכען, וואָס האָט זיי געטריבען צו שמד'ן זיך.

— איך האָב עס געטאָן — זאָגט דער ערשטער, — צוליב קאַריערע. איך האָב אַלס יוד ערגעץ נישט געקאָנט דערגרייכען.

— און איך, — זאָגט דער צווייטער, — האָב ליב געהאַט אַ קריסטליך מיידעל און זי האָט אַנדערש נישט געוואָלט חתונה האָבען מיט מיר, נאָר אַז איך זאָל זיך שמד'ן.

— איך אָבער, — האָט געזאָגט דער דריטער, — האָב זיך גע'שמד'ט פון איבערציוגונג, אַז די קריסטליכע רעליגיע איז בעסער פון דער יודישער.

— נאָר גויים ווערטו דאָס איינשמועסען, — האָבען די ערשטע צוויי געזאָגט, — אָבער נישט אונז.

זי האָט בעשלאָסען צו ווערען זיין ווייב

נאָכדעם ווי ער האָט זי געוואָלט טויטען פאַר צוריקווייזען זיין ליבע

מאָדנע און אומפאַרשטענדליך זענען די וועגען פון ליבע, און די האַנדלונגען פון פרויען וועלען, ווייזט אויס, שוין בלייבען אַ רעטעניש אויף אייביג.

זיצט איצט אין תפיסה עדוואַרד באַקס, אַ דריי־סיג־יאָהריגער בחור פון שיקאַגאָ דערפאַר, ווייל ער האָט געשאָסען אויף דעם מיידעל מילדרעד סמיטה. די קויל, וואָס איז געקומען פון זיין רעוואָלווער האָט זי בלויז לייכט פאַרוואונדעט, אָבער דער שאָס האָט זיך געקענט ענדיגען זעהר פאַטאַל.

וואָס האָט באַקס געהאַט צו מילדרעד'ען?

איין קלייניגקייט: ער האָט געוואָלט זי זאָל מיט איהם חתונה האָבען, אָבער די פרויליין סמיטה האָט געזאָגט דאָס פאַרקעהרטע: זי וועט חתונה האָבען מיט אַן אַנדערן בחור, וועמען זי האָט ליבער פון איהם.

באַקס איז אָבער געווען אַזוי שטאַרק פאַרליבט אין מילדרעד'ען, אַז ער האָט בעשלאָסען, דאָס אויב ער וועט זי נישט האָבען פאַר קיין ווייב, זאָל אימיצער אַנדערש אויך נישט חתונה האָבען מיט איהר.

דער שטאַרק פאַרליבטער באַקס האָט אָבער שנעל נישט אויפגעגעבען, און יעדען אָוונט פלעגט ער זיך בעווייזען ביי דער טיר פון מילדרעד'ס וואוינונג.

דאָס מיידעל, כדי פּטור צו ווערען פון זיין צודרינגליכקייט, האָט איהם איינמאָל גאַנץ פּשוט געבעטען ער זאָל מעהר נישט קומען, אַנישט, האָט זי איהם געסטראַשעט, וועט זי רופען אימיצען מען זאָל איהם אַרויסוואַרפען פון הויז.

דערהערט אַזעלכע דיבורים, איז באַקס אַוועק, אָבער אין עטליכע שעה אַרום איז ער ווידער צוריקגעקומען. אין קעשענע האָט ער געהאַט פאַרשטעקט אַ רעוואָלווער.

ווען מילדרעד האָט איהם דערזעהען, האָט [...]
גאַנץ שטרענג איהם געהייסען זיך אָפּטראָגען, אָב[...]
אַזוי שנעל ווי זי האָט פאַרענדיגט איהר וואָרט[...]
האָט דער פאַרליבטער בחור אַרויסגעכאַפּט דעם [...]
וואָלווער און אויף איהר אויסגעשאָסען. דאַן [...]
ער אַוועק אין דער נאָהענטסטער פּאָליציי-סטאַ[...]
און דערצעהלט, וואָס ער האָט געטון.

פאַרשטעהט זיך, אַז מען האָט באַקס'ן גל[...]
אַרעסטירט, און באַלד ווי ער האָט זיך בערוהיגט [...]
האָט איהם באַנג געטון, פאַרוואָס ער האָט [...]
שאָסען דאָס מיידעל. ער איז געווען דער גליקל[...]
סטער מענש אין דער וועלט, ווען ער האָט [...]
דערוואוסט, אַז פון זיין שאָס איז מילדרעד [...]
לייכט פאַרוואונדעט געוואָרען אין רעכטען אָר[...]

ווען מען האָט מילדרעד'ען אָפּגעמונטערט [...]
זי האָט גע'חלש'ט ווען די קויל איז אַריין [...]
איהר אָרעם — און זי האָט בעוואוסט אַלץ, [...]
האָט פּאַסירט, איז אין איהר האַרץ פאָרגעקומע[...]
פּלוצימדיגע ענדערונג אין איהר בעציהונג צו באַקס[...]
אויב ער איז ווילינג בעגאַנגען זי צו טויטען [...]
דערבאַך היינגעריכטעט צו ווערען פאַר זיין ליבע [...]
איהר, האָט זי בעטראַכט, וואָלט געווען אַ פאַרב[...]
כען פון איהר זייט אַזאַ ליבע נישט אָפּצושאַ[...]
און זיין שאָס אויף איהר האָט זי גערירט [...]
שטאַרק, אַז זי איז פאַרליבט געוואָרען אין א[...]
פונקט אַזוי שטאַרק ווי ער אין איהר.

אָבער באַקס זיצט דערווייל אין תפיסה, [...]
מילדרעד קומט איהם בעזוכען רעגעלמעסיג. [...]
גרייט זיך מיט איהם חתונה צו האָבען. און [...]
האָט זיך געווענדעט אין געריכט מיט אַ בק[...]
מען זאָל איהם דערווייל בעפרייען אויף אורל[...]
אויב מען וועט איהם נישט בעפרייען, האָט זי [...]
קלערט, וועט זי מיט איהם הייראַטען אין תפי[...]

און איצט וואַרט זי מיט אומגעדולד אוי[...]
ריכטער'ס ענטשיידונג.

מעדיצינישע מעטעאָראָלאָגיע

אין די וויסענשאַפט, וואָס שטודירט די ווירקונג פון וועטער אויף'ן מענשען

פון ל. באַראַדוליז

עס איז קיין צווייפעל נישט, אַז דער צושטאַנד פון דעם וועטער, און דער אופן, ווי דאָס וועטער האַלט זיך אין בייטען, האָבען אַ גאַנץ בעשטימטע ווירקונג אויף דעם קערפּערליכען וואוילזיין און גייסטיגען צושטאַנד פון מענשען. אין אַ כמורנ'ע-פאַרוואָלקענטען, נאַסען וועטער פאַלען מענשען אַריין אין אַ געדריקטער שטימונג, אַנדערע הויבען אָן פיהלען ווייטאָגען אין די ביינער און גלידער ווען עס בלאָזט אַ שטאַרקער ווינט — נישט דווקא ווען זיי זענען אין דרויסען און דער ווינט בלאָזט אויף זיי, נאָר אַפילו, ווען זיי זענען די גאַנצע צייט אין הויז און דער ווינט בלאָזט נישט אויף זיי. עס איז נישט דער ווינט גופא וואָס מאַכט זיי אַזוי פיהלען, נאָר דער צושטאַנד פון דעם וועטער, וואָס איז מיט'ן ווינט פאַרבונדען.

אַנדערע ווידער הויבען אָן פיהלען ווייטאָגען אין די הענט און פיס, אָדער די הינער-אויגען ווייערע הויבען אָן צו „שרייען" מיט אַ האַלבען טאָג און אַפילו מיט אַ טאָג פריהער איידער עס קומט אַ רעגען, מעג אַפילו, אין דער צייט פון די ווייטאָגען אַפילו קיין סימן פון אַ רעגען נישט זיין. דאָ איז ווידער דיזעלבע זאַך: עס איז נישט דער רעגען גופא, וואָס מאַכט זיי פיהלען זייערע פאַרבאָרגענע ווייטאָגען, נאָר דער צושטאַנד פון דעם וועטער, נאָך איידער דער רעגען קומט.

און ווייטער — זענען פאַרהאַן מאָמענטען, ווען מענשען ווערען פּלוצים אומרוהיג, נערוועז, אומגעדולדיג און קריגעריש, אָהן וועלכער עס איז אורזאַך. פּסיכאָלאָגען און מענשען, וואָס קענען בעקאַנט מיט אַזעלכע זאַכען, זענען חושד, אַז שול־דיג אין דעם איז אַן'אייגענאַרטיגער צושטאַנד פון וועטער וואָס מ'קען נישט אָנטאַפּען, אָפּמעסטען אָדער אַפילו בעמערקען. אָבער בעפרייען זיך פון דעם חשד קען מען נישט.

האָט מען שוין לאַנג גערעדט וועגען דעם, אַז מען האָט געדאַרפט פאָרשען דעם שייכות פון וועטער צום געזונד; אָבער עפּעס איז פון דעם קיינמאָל גאָרנישט געוואָרען. האָט די הויפּט-אורזאַך איז, וואָס דאָס איז אַ געביט וואו עס פאָדערט זיך די קאָאָפּעראַציע צווישען פאָרשטעהער פון עטליכע פאַרשידענע צווייגען פון וויסענשאַפט.

אָבער אין פראַנקרייך האָט זיך יאָ געגרינדעט אַזאַ אָרגאַניזאַציע, און אין איהר בעטייליגען זיך פיזיקער, אַסטראָנאָמען, מעטעאָראָלאָגען און מעדיקער. יעדער פון זיי פיהרט זיין ליניע, פון פאָרשונגען, און דערנאָך טיילט מען זיך די שייכות פון איין רעזולטאַט אויפ'ן צווייטען.

נישט לאַנג צוריק האָבען די מיטגלידער פון אָט דער אויך־גערופענער געזעלשאַפט פון מעדיצינישער מעטעאָראָלאָגיע אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ אין פּאַריז, און דאָרט האָט מען דערצעהלט אייניגע זעהר אינטערעסאַנטע זאַכען.

איבערהויפּט אינטערעסאַנט איז די געשיכטע וואָס ד"ר מאַריקאַנד פון ליאָן, אַ שטאָט אין זיד־פראַנקרייך, האָט דערצעהלט:

עס איז געוועזען האַלב נאָך 9 אַ זייגער אין אָוונט דעם 6־טען אַפּריל 1936, ווען אַלע קינדער פון אַ געוויסען אַנשטאַלט, אין עלטער פון אַ יאָהר ביז צוויי, זענען פּלוצים געוואָרען אומרוהיג און אָנגעהויבען וויינען, און וואָס מען האָט פאַר זיי נישט געטון און ווי מען האָט נישט געזוכט זיי צו בערוהיגען — ס'האָט נישט געהאָלפען, און אַזוי האָבען די קינדער אָפּגעוויינט אַ גאַנצע נאַכט ביז איבערמאָרגען.

ווען מען האָט דערנאָך אָנגעהויבען זיך נאָכפרעגען און נאָכזוכען, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז אין יענעם אָוונט איז אָנגעקומען אַ ווינט פון דעם קאַלטען נאָרדפּאָל. אין דער זעלבער צייט איז ענטקעגענגעקומען אַ צווייטער ווינט פון דער זיד, פון דער הייסער סאַכאַראַ-מדבר. עס איז געווען האַלב נאָך 9 אין אָוונט ווען ביידע ווינטען האָבען זיך בעגעגענט און זיך צוזאַמענגעשטויסען אין דער געגענד פון ליאָן.

די ווינטען זענען נישט נאָר געקומען פון צוויי געגענגעזעצטע זייטען — איינער פון נאָרד און דער צווייטער פון זיד; און נישט נאָר זענען זיי געווען פון פאַרשידענע טעמפּעראַטורען, — נאָר זענען אויך געווען אָנגעלאָדען מיט עלעקטריע פון פאַרשידענע צייכענס און פון פאַרשידענער קראַפט. און ווען אָט די צוויי ווינטען האָבען זיך דאָ צוזאַמענגעשטויסען, איז דאָ געוואָרען אַן עלעקטרישע צעדודערונג. און דאָס האָט קענטיג געווירקט אויף דעם נערווען-סיסטעם פון מענשען בכלל, און איבערהויפּט פון די קליינע און שוואַכע קינדער מיט זייער שוואַכען ווידערשטאַנד.

דער ווינט אָדער די ווינטען, זענען נישט געזעהן פון אַזאַ כח, וואָס זאָל זיך ספּעציעל [...]
פען אין די אויגען, און די עלעקטרישע צעדודע[...]
האָט מען אויך נישט געפיהלט אַזוי דירעקט, [...]
שטייגער ווי מען פיהלט אַ ווינד אָדער אַ קעלט. [...]
אָט די אַלע מעטעאָראָלאָגישע ערשיינונגען זענען [...]
געקומען — דאָס האָט מען געוואוסט פון די אי[...]
טרומענטען, וואָס בעאָבאַכטען שטענדיג דעם [...]
טער אויטאָמאַטיש, און אויטאָמאַטיש פאַרצייכנ[...]
זיי עס אַליין אויף לאַנגע פּאַסען פּאַפּיר. אָבער [...]
די ערשיינונג האָט אַ בעשטימטע ווירקונג אויף [...]
נערוועז-סיסטעם פון מענשען — דאָס איז גאַ[...]
קלאָהר פון די אויפפיהרונגען פון די קליינע ק[...]
דער, בשעת די ערשיינונג איז פאָרגעקומען.

דער גורל פון אַ פרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(15

— אייער נאָמען? — האָט איהם געפרעגט דער מאַן, וואָס האָט אויפגענומען די אַגענטען.

— הענס יק מאָלער, — האָט אַלעקסאַנדער אָנגעגעבען אַ פאַלשען נאָמען.

— אייער אַדרעסע?

— 850—8טע עוועניו.

— אַ היגער?

— איך בין ערשט צוויי וואָכען אין לאַנד.

— פונוואַנען קאָנט איהר ענגליש?

— געלערנט אין בערלין.

דער מאַן האָט אַ מינוט בעטראַכט אַלעקסאַנדערן. ער האָט אויף איהם געמאַכט אַ גוטען איינדרוק.

— איך וועל אייך זאָגען: איהר זעהט אויס צו זיין אַ פיינער און געבילדעטער מאַן. נאָר אַזוי ווי איהר זייט נישט קיין בירגער, וועט איהר מוזען איינ־ליינען אַ פּאָזיציע צוואַנציג דאָלאַר קוויציע. איהר האָט עס?

— פּאָזיציע?

ער האָט דאַן אַלעקסאַנדערן ערקלערט זיין אַרבייט איהם געגעבען אַ ליסטע מיט אַדרעסען, וואו עס וואוינען דייטשען און איהם געהייסען אַריינקומען מאָרגען אין דער פריה אין בירא מיט רעזולטאַטען.

אַלעקסאַנדער האָט אַריינגעלייגט די ליסטע מיט אַדרעסען אין קעשענע און זיך אַוועקגעלאָזט צום אַדרעס פון שאַכטמערס קרוב, וואָס איז געווען אין צענטראַל פּאַרק.

ווען ער האָט אַ קלינג געטון דאָס גלעקעל, האָט איהם די טיר געעפנט אַ מיטעליאָהריגע דייטשע פרוי נישט קיין שיינע און אַ פרעג געטון, וואָס ער פער לאַנגט. אַלעקסאַנדער האָט פאַרשטאַנען, אַז דאָס איז די דינסט פון הויז, און ער האָט גענומען צו איהר זייער איידעל רעדען:

— איך בין אַ פרעמדער. איך בין אַ פערטרעטער פון אַ דייטשען זשורנאַל, און איך בין זיכער, אַז ווי אַ דייטשקע און איך טייער אַלץ וואָס איז דייטש.

די דינסט האָט איהם נישט געלאָזט פאַרענדיגען:

— איך וועל עס מעלדען צו מיין באַלעבאָסטע.

— גוט.

ער האָט אויף דער דינסט, ווייזט אויס געמאַכט אַ גוטען איינדרוק. זי האָט געמאָלדען דער באַלעבאָסטע: — אַ זייער פיינער און איידעלער הער וויל אייך זעהן וועגען אַ דייטשען זשורנאַל.

— לאָזט איהם אַריין.

ווען ער איז פאַרביי'געגאַנגען דער דינסט האָט ער אויף איהר אַ קוק געטון מיט אַזאַ וואַרעמקייט אין די אויגען, אַז זי איז אַזש רויט געוואָרען, אַ דינסט קומט אַמאָל אויך זעהר גוט צונוץ, אַז מען וויל עפּעס אויסגעפינען פון אַ הויז — איז איהם דורכגעלאָפען דורכן געדאַנק.

ווען ער איז אַריינגעקומען צו דער באַלעבאָסטע האָט ער זיך פאַרגעשטעלט:

— הענריק מאָלער.

ער האָט געוויזען דאָס צייגניש פון זשורנאַל, וואָס ער פערטרעט און גלייך גענומען ערקלערען דעם צוועק פון זיין קומען אַהער. ער האָט גערעדט זייער איידעל און געבילדעט. ערקלערט ווי וויכטיג עס איז צו שטיצען די דייטשע ליטעראַטור אין אַמעריקע.

מיט שטאָלץ דערמאָנט די גרויסע דייטשע שרייבער אָהן אָנגעוויזען, אַז די דייטשע ליטעראַטור טאָר זיך נישט אָפּשטעלען וואו עס זענען נאָר דאָ מיליאָנען דייטשען, ער האָט בעוויזען אַז אין אַזאַ משען, קאָן בליהען אַ דייטשע פּרעסע, דייטשער טעאַטער ווי אַמעריקע, וואו עס זענען דאָ מיליאָנען דייטשער און דייטשע ליטעראַטור. עס דאַרף נאָר זיין גוטער ווילען פון „אונז" אַמעריקאַנער דייטשען...

ער האָט ווייטער גערעדט וועגען דער דייטשער עמיגראַציע קיין אַמעריקע, וואָס האַלט נאָך אַן אויז אַזוי אַפילו געוואָרען אַביסעל פאַרזעהליך:

— אָט בין איך צוויי וואָכען אין לאַנד און [...]
עס זאָלען נישט זיין קיין דייטשע צייטונגען און [...]
טשע זשורנאַלען, טאָ וואָס זאָל איך לייענען?!

— איהר זייט ערשט צוויי וואָכען אין לאַנד, [...]
האָט די באַלעבאָסטע מיט נייגעריקייט אַ זאָג [...]

— יאָ ערשט צוויי וואָכען. איך פיהל זיך [...]
אַביסעל פאַרלוירען און אייער גרויסען נויאַ[...]

— איהר האָט דאָ נישט קיין קרובים אָדער [...]
קאַנטע?

— ניין קיינעם נישט.

— נו איהר זייט אַ געבילדעטער מענש. [...]
וועט דאָ נישט פאַרלוירען זיין, — האָט זי איהם [...]
נומען טרייסטען.

— אַדאַנק פאַר אייער גוטסקייט. איך האָ[...]
איך וועל זיך דאָ צו עפּעס דערשלאָגען.

— אייער פאַמיליע איז נאָך אין דייטשלאַ[...]

— איך האָב נישט קיין פאַמיליע. איך בין [...]
אַלמן.

די דינסט, וואָס האָט זיך געפאַרעט אין [...]
און זיך איינגעהערט צו אַלץ וואָס אַלעקסאַנדער [...]
גערעדט איז ביים וואָרט אַלמן ווידער רויט געוו[...]
זי איז אַליין אויך געווען אַן אַלמנה, און [...]
זייער גוט געדענקט די וואַרעמקייט מיט וועלכע[...]
לעקסאַנדער האָט אויף איהר געקוקט.. זי איז [...]
געווען קיין פּראָסטע דינסט זי איז אַמאָל געווע[...]
אַ באַלעבאַטישען גראַד, נאָר אומשטענדען האָ[...]
זי געבראַכט צו דער מדרגה פון אַ דינסט.

(פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג, 23 ט׳ כסלו תרצ״ז

נאָוועמבער
זון־אונטערגאַנג 3.30
זון־אויפגאַנג 7.43

קהלה־פערוואַלטונג אָנגענומען רעזאָלוציעס
וועגען סקאַנדאַל אויף דער זיצונג פון קהלה־ראַט
נעכטיגע זיצונג פון קהלה־פערוואַלטונג

נעכטען איז אונטערן פאָרזיץ פון פרעזעס מינצבערג, פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג. נאָכדעם ווי ס׳איז אָנגענומען געוואָרן דער פּראָטאָקאָל פון דער פריערדיגער זיצונג, איז בעטראַכט געוואָרן דער פאָרשלאָג פון די דאַזאָרעס ומקאָווסקי און וואַידיסלאַווסקי וועגען אָסיגנירען אַ געוויסע סומע פאַר די פאַמיליעס פון די אומגעקומענע קרבנות בערקאָוויטש און זענדעל און וועגען אַריינעמען 2 יתומים פון בערקאָוויטש׳ן אין קהלה׳שען יתומים־הויז.

נאָך אַ קורצע דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען אַז די קהלה בעשטימט אויף דער הילפס־אַקציע פאַר די איבערגעבליבענע משפחות 20 פּראָצענט פון דער סומע וועלכע וועט בכלל אויף דעם צוועק געזאַמעלט ווערען. יעדענפאַלס וועט די סומע וואָס די קהלה וועט געבען נישט זיין קיין קלענערע ווי 1500 זל. אַ חוץ דעם איז בעשלאָסען געוואָרען אַריינצונעהמען אין קהלה׳שען יתומים־הויז 2 פון די קינדער וואָס זענען געבליבען נאָך בערקאָוויטשען.

ס׳איז דאַן אַחוּרכגעלייענט געוואָרען אַ בריף פון אדוו. יאַקוב בערקאָוויטש וועלכער האָט געמאָלדען אין נאָמען פון די עמעריטירטע אַלמנות אין דער שחיטה־אָפּטיילונג אַז זיי נעהמען נישט אָן די קינדיגונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג און זיי האַלטען אַז זיי קומט ווייטער די עמעריטורע. דער ענין שטעלט זיך פאָר אויף דעם אופן וואָס ביים איבערנעהמען די שחיטה האָט די קהלה אויך איבערגענומען דאָס צאָהלען עמעריטורען די אַלמנות נאָך פערשטאָרבענע שוחטים. איצט נאָכדעם ווי די סטאַראָסטווע האָט געפאָדערט פון דער קהל צו קינדיגען דעם גאַנצען פערסאָנאַל פון דער שחיטה־אָפּטיילונג אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פון די שחיטה, האָט די קהלה אויך געקינדיגט דאָס אויסצאָהלען עמעריטורען.

ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען איבערצוגעהן צו טאָג־אָרדנונג: איבער דער ווענדונג פון אדוו. בערקאָוויטש.

אויף דער ווענדונג פון יודיש־ווירטשאַפטליכען קאָמיטעט זיך צו פערנעהמען מיט דעם ענין, אַז יודען זאָלען נישט בעשעדיגט ווערען ביי דער ווינטער־הילף־אַקציע, איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעפולמעכטיגען דעם קהלה־פרעזעס מינצבערג ער זאָל ווערען דעם אונטערהאַנדלען מיט דער וואָיעוואָדשאַפט.

„אהל שרה" האָט זיך געווענדעט צו דער קהלה־פערוואַלטונג צו אָסיגנירען אַ געוויסע סומע אויף דער פאַך־אויסבילדונגס שול פאַר מיידלעך איבער 16 יאָהר וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך „אהל שרה". ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו אָסיגנירען אויף דעם צוועק 500 זל.

וואָס שייך דער ווענדונג וועגען אַ געוויסער סומע אויפן „מפעל הבצרון" און אויך „מפעל ההצלה" איז זי איבערגעשיקט געוואָרען אין דער בודזשעט־קאָמיסיע, כדי דאָס צו נעהמען אין בעטראַכט ביים בודזשעט אויפן יאָהר 1937.

דאַן געהט די זיצונג איבער צו בעטראַכטען **דעם סקאַנדאַל**, וועלכער איז פאָרגעקומען אויף דער זיצונג פון קהלה־ראַט דעם 15. ד.ח. דער פאָרזיצער טיילט מיט, אַז אדוו. ווייצמאַן איז אויפגעפאָדערט געוואָרען באַלד אויף דער זיצונג און דאַן דורך דעם פאָרזיצער פון קהלה־ראַט, אַז ער זאָל אין פערלויף פון 3 טעג געבען אויפקלערונגען וועגען די פאָרוואורפען, וועלכע ער האָט געמאַכט דער קהלה־ווירטשאַפט, נישט קוקענדיג דערויף וואָס דער טערמין איז שוין פאַריבער האָט אדוו. ווייצמאַן די נויטיגע אויפקלערונגען נישט געגעבען. צוליב דעם לעגט פאָר פרעזעס מינצבערג אָנצונעהמען אַן ענטשפּרעכענדע רעזאָלוציע.

דאָזאָר גלאַטמאַן פּראָטעסטירט שאַרף געגען דעם וואָס עס ווערט געשטעלט די רעזאָלוציע צום אָפּשטימען אָהן שום דיסקוסיע און בעת דער גאַנצער ענין איז נישט אויפגעקלערט. נישט די קהלה־פערוואַלטונג און נישט דער קהלה־ראַט זענען בערופען אָנצונעהמען רעזאָלוציעס וועגען דעם גאַנצען ענין, ווייל אדוו. ווייצמאַן האָט נישט בעלייריגט די קהלה־פערוואַלטונג און נישט דעם קהלה־ראַט נאָר די מעהרהייט, צוערשט דאַרף מען אַדורכפיהרען אַ דיסקוסיע, מאַכען פערשיידענע אויפקלערונגען און ערשט דאַן וועט מען קענען רעדען וועגען רעזאָלוציעס.

פרעזעס מינצבערג ערקלערט דאַן, אַז דאָזאָר גלאַטמאַן האָט נישט קיין רעכט צו רעדען וועגען דעם ענין ווייל ער איז נישט אָנוועזענד געווען אויף דער דאָרמאָלדיגער זיצונג פון קהלה־ראַט.

דאָזאָר גלאַטמאַן האַלט, אַז אויב ער האָט נישט קיין רעכט צו רעדען האָט ער דאָ נישט וואָס צו טון, און פערלאָזט דעמאָנסטראַטיוו די זיצונג.

נאָכן אָוועקגעהן פון דאָזאָר גלאַטמאַן ערקלערט פרעזעס מינצבערג אַז פאַר דער ווירטשאַפט פון דער קהלה איז נישט פעראַנטוואָרטליך קיין מעהרהייט נאָר די גאַנצע קהלה־פערוואַלטונג.

דאָזאָר פּליוואַצקי טראָגט דאַן אַריין אַ בעזונדערע רעזאָלוציע וועגען די בעליידיגענדע אויסדרוקען מצד אדוו. ווייצמאַן בנוגע דעם פרעזעס מינצבערג.

דאָזאָר רומקאָווסקי לעגט פאָר, אַז נאָך איידער מ׳שטימט אָפּ די רעזאָלוציע זאָל מען נאָכאַמאָל צונויפרופען אַ צווישען־פראַקציאָנעלע בעראַטונג, צו וועלכער ס׳זאָל געראָפען ווערען סיי פרעזעס מינצבערג און סיי אדוו. ווייצמאַן.

עס נעמט נאָך אַ וואָרט הרב קרול. דאַן ערקלערט פרעזעס מינצבערג אַז נישט קוקענדיג דערויף וואָס די רעזאָלוציעס וועלען אָנגענומען ווערען, שטעהט ער ווייטער צו דיספּאָזיציע אויב אדוו. ווייצמאַן וועט אָנגעבען פאַקטען פון מיסברויכען.

דאָזאָר רומקאָווסקי ערקלערט אַז דער ראַבינאַט האָט נישט געהאַט קיין רעכט אַרויסצוטרעטען געגען אדוו. ווייצמאַן פאַר דעם, ווי ער איז אויסגעהערט געוואָרען.

דאַן זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע צוויי רעזאָלוציעס:

ערשטע רעזאָלוציע

„אין צוזאַמענהאַנג מיטן שענדליכען סקאַנדאַל וואָס איז געמאַכט געוואָרען אויף דער זיצונג פון קהלה־ראַט פון 15־טען נאָוועמבער ה.י. דורך אַרוואָקאַט י. ווייצמאַן, וועלכער האָט זיך ערלויבט צו וואַרפען אויפ׳ן אַדרעס פון דער קהלה־פערוואַלטונג אומבעגרינדעטע בעשולדיגונגען אין מיסברויכען און אומאַנשטענדיגע זאַכען, — שטעלט די קהלה־פערוואַלטונג פעסט, אַז טראָץ די זאָפאָרטיגע פּראָטאָקאָל־לאַרישע אויפפאָדערונגען פון פרעזעס פון דער קהלה־פערוואַלטונג אויף דערזעלבער זיצונג און די שריפטליכע אויפפאָדערונגען פון פרעזעס פון קהלה־ראַט צוצושטעלען קאָנקרעטע פאַקטען, וואָס זאָלען קענען קוואַליפיצירט ווערען אַלס מיסברויכען, אָדער אומאַנשטענדיגע זאַכען אין דער קהלה־ווירטשאַפט, האָט אדוו. י. ווייצמאַן ביז היינטיגען טאָג קיין שום מאַטעריאַלען, וואָס זאָלען בעקרעפטיגען זיינע ווערטער, נישט צוגעשטעלט הגם די אָנגעגעבענע טערמינען פון ברענגען די דאָזיגע בעווייזען זענען שוין לאַנג פאַריבער.

צוליב דעם דאָזיגען טעם איז די קהלה־פערוואַלטונג געצוואונגען צו שטעמפּלען די נעוואַרפענע בעשולדיגונגען אַלס בייזוויליגע רכילות און דעם מיטגליד פון קהלה־ראַט ה׳ י. ווייצמאַן — אַלס רכילות־ניק".

די צווייטע רעזאָלוציע

„אין צוזאַמענהאַנג מיט די פּערזענליכע אָנפאַלען מצד דעם מיטגליד פון קהלה־ראַט אדוו. ווייצמאַן אויף דער זיצונג פון קהלה־ראַט דעם 15־טען ה.ח. אויף דער פּערזאָן פון פרעזעס פון דער קהלה־פערוואַלטונג, דעפּוטאַט י. ל. מינצבערג, מיט ווערטער, וואָס האָבען נישט זייער גלייכען אין געזעלשאַפטליכען לעבען, — שטעמפּעלט די קהלה־פערוואַלטונג דעם דאָזיגען אַרויסטריט אַלס אַקט פון אומצורעכנונגספעהיגקייט פון קהלה־פּרנס י. ווייצמאַן".

ביים אָפּשטימען די צווייטע רעזאָלוציע האָט פרעזעס מינצבערג, צוליב דעם ווייל ס׳האָט זיך געהאַנדעלט וועגען זיין פּערזאָן, איבערגעגעבען דעם פאָרזיץ ה׳ י. מ. וואַידיסלאַווסקי און נישט אָנטוועזענד געווען אין זאַל בעת דער אָפּשטימונג.

דאַן איז אָנגענומען געוואָרען דער בודזשעט פאַרן יאָהר 1937 אין דער ערשטער לעזונג און די זעלבע סומען וואָס דער פאָראַיאָהריגער בודזשעט און איז איבערגעשיקט געוואָרען אין דער פינאַנץ־און בודזשעט קאָמיסיע. צו דער דאָזיגער קאָמיסיע זענען צו־קאָאָפּטירט געוואָרען די דאָזאָרעס רומקאָווסקי, פּליוואַצקי און ראָזענבלום.

גרויסע אוואַנטורע אויף סקלאַדאָווא־גאַס
1 פערזאָן דער׳הרגעט און 2 פערוואונדעט

(ז) נעכטען האָט אויף סקלאַדאָווא 38 פּאַסירט פאָלגענדער טראַגישער פאַל:

אין דאָזיגען הויז וואוינט אַ געוויסער יאַן ביערקאָווסקי, אַ פאַבריקס־אַרבייטער, וועלכען דאָס גאַנצע הויז לאַקאַטאָרען קאָנען אַלס אוואַנטורניק. דעריבער האָט דער ווירט פון הויז בעשלאָסען איינמאָל פאַר אַלעמאָל פּטור צו ווערען פון דאָזיגען אומגעווינשענעם לאָקאַטאָר. צו דעם צוועק האָט ער איינגעגעבען אין געריכט אויף אַ עקסמיסיע און אַלס עדות אָנגעגעבען דעם 50־יעהריגען יוזעף וועגזשינאָווסקי.

ביערקאָווסקי, דערוויסענדיג זיך, אַז וועגזשינאָווסקי, וועלכער איז אויב שוין לאַנג געווען אין „קריגס־צושטאַנד" מיט איהם זאָל אַרויסטרעטען אַלס עדות אין געריכט געגען איהם, האָט בעשלאָסען זיך נוקם צו זיין אין זיין געגנער.

נעכטען האָט ער טאַקע אָפּגעוואַרט וועגזשיקאָווסקי׳ן אויפ׳ן הויף ביז יענער איז אַרויס פון שטוב און איהם פּראָוואָצירט צו אַ מחלוקה. וועגזשינאָווסקי ווערענדיג אַטאַקירט פון דעם אוואַנטורניק, האָט אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער און זיך געוואָלט פערטיידיגען.

אין דעם אויגענבליק האָט דער אוואַנטורניק אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און אַריינגעשאָסען אין וועגזשינאָווסקי׳ן, דעם לעצטענס זוהן זעהענדיג וואָס מיט׳ן פאָטער האָט פּאַסירט איז איהם געלאָפען צוהילף און דאָ איז ער ווידער בעגעגענט געוואָרען דורכ׳ן אוואַנטורניק, וועלכער האָט איהם אויך אַריינגעשאָסען אַ קויל אין דער האַנד אַריין, פאַלענדיג אַ פערוואונדעטער, אַ שכן אַ געוויסער באַגוסלאַוו דאַמבראַווסקי וועלכער האָט זיך געוואָלט אַריינמישען אין דער שיסעריי איז אויך דערשאָסען געוואָרען דורך דעם אוואַנטורניק.

עס איז אַרויסגערופען געוואָרען די גיכע הילף, וועלכע האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דאַמבראַווסקי און די פערוואונדעטע וועגזשינאָווסקי מיט זיין זוהן זענען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

דער אוואַנטורניק ביערקאָווסקי איז אַרעסטירט געוואָרען, דער פערוואונדעטער וועגזשינאָווסקי געפינט זיך אין זעהר אַ שווערען צושטאַנד.

ערמאָרדעט געניסענדיק פון דער פינסטערניש
דער אָנפאַלער איז ענטלאָפען

נעכטען אָרום 9 אין אָוונד איז דער 29־יעהריגער לאָקאַטאָר פון הויז אויף קילינסקיעגאָ 225 וואַצלאַוו טשיכאַצקי אַראָפּגעגאַנגען אין קלאָזעט, ווען ער האָט זיך געפינען אין הויף האָט זיך דערהערט אַ שאָס און טשיכאַצקי איז געפאַלען אַ פערבלוטיגטער. אויף זיין אַלאַרם זענען אַרויסגעלאָפען די שכנים, וועלכע האָבען אַלאַרמירט די פּאָגאָטאָוויע, ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז טשיכאַצקי האָט בעקומען אַ קויל אין קאָפּ און מ׳האָט איהם אָפּגעפירט אין שפּיטאָל, אויפן וועג איז ער געשטאָרבען.

דער אָנפאַלער געניסענדיג פון דער בעפעלדיגער פינסטערניש נאַכט איז ענטלאָפען, די סיבה פון דאָזיגען געהיימניספולען מאָרד איז נישט בעקאַנט, פּאָליציי פיהרט אַ שטרענגע אויספאָרשונג.

***

פאַבאַר 1916

(אַ) אין דער צייט ביזן 30. ד. ח. דאַרפען זיך מעלדען צו איבער־רעגיסטראַציע אין דער מיליטער אָפּטיילונג ביי דער שטאָדט־פערוואַלטונג (פּעטריקאָווער 165) די יונגעליים פון יאָהרגאַנג 1916 — פון אַלע קאָמיסאַריאַטען — וועלכע האָבען זיך נישט צוגעשטעלט צום בעשטימטען טערמין, מחמת בעגרינדעטע סיבות.

צוזאַץ־פאַבאַר־קאָמיסיע

דעם 28 ד. ח. אַמטירט אויף פּיעטריק. 165 אַ צוזאַץ־פאַבאַר־קאָמיסיע, צו וועלכע ס׳דאַרפען זיך שטעלען אַלע די, וועלכע וואוינען אין 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 קאָמיסאַריאַטען, האָבען נאָך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צו מיליטער־דינסט און בעקומען נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען פון דער סטאַראָסטווע.

וואַיעוואָדישער פעדעראַציע־צוזאַמענפאָהר

(אַ) נעכטען איז איב׳ם לאָקאַל אויף קילינסקיעגאָ 49 פאָרגעקומען דער וואַיעוואָדישער צוזאַמענפאָהר פון דער פעדעראַציע פון פערבאַנדען פון פאָלאַנד־בעשיצער (פ. ז ו.א. א.).

צום צוזאַמענפאָהר זענען געקומען איבער 200 פּערזאָן — דער עיקר רעפּרעזענטאַנטען פון קרייז־פערבאַנדען פון געגענד. מיליטער־לייט.

דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט דער גענ. מאַלאַכאָווסקי.

פון אַלפּוילישען סקויטען־צוזאַמענפאָהר

(אַ) נעכטען איז פאָרגעקומען דער המשך פונ׳ם אַלפּוילישען סקויטען־צוזאַמענפאָהר.

נאָך די בעראַטונגען איז פאָרגעקומען אַ מוזיקאַלישער און געזאַנגס־טייל.

אין די אָווענד־שעהן זענען ווייטער אָרומגערעדט געוואָרען אָרגאַניזאַציע־פראַגען און מ׳האָט דורכגעפיהרט די וואַהלען פון דער נייער פערוואַלטונג.

פייערליכע דערעפענונג
פונ׳ם הויז פון די קלאַסען־פעראיינע

(אַ) אויף ראָג וו סאַקאַ און מיעדזשיאַנאַ איז נעכטען פאָרגעקומען די פייערליכע דערעפענונג פונ׳ם אַרבייטער־הויז פון די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסען־פעראייבען.

צו דער פייערליכקייט זענען געקומען פאָרשטעהער פון דער צענטראַל־מאַכט, פאַבריקס־דעלעגאַטען פון דעלעגאַטען פון ברידערליכע פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס אין לאָדז און איב׳ם קרייז.

עס האָבען געהאַלטען רעדעס די ה״ה וואָידאַן קאָפּינסקי, וואָלטשאַק, שטשערקאָזסקי, כאָדינסקי, מילמאַן (פון „בונד") און צערבע (דייטשע סאָציאַליסטישע אַרבייטס־פאַרטיי).

אַ נייער שטאָטישער הקדש

(אַ) ווי מיר דערוויסען זיך האָט די שטאָט־פערוואַלטונג בדעה איינצואָרדנען אַ „זביאָרניע" (הקדש) אויף דער קאָנטנע־גאַס. דער הקדש זאָל זיין אָנ׳אָפּגעזונדערטער.

KINO TEATR
MIRAŻ

אָנהייב 4 נאָכמ.
היינט און פאָלג. טעג!
דאָס מעכטיגסטע פילם מייסטער־ווערק
לעצטע טעג פון פּאָמפּעי
מיליאָנינע אויסשטאַטונג!
ליטערן פּראָגראַם:
די נייעסטע אַקטואַליטעטען פון P.A.T.

טעאַטער „ROZMAITOŚCI"
ציגעל־גאַס 27. טעל. 112-25.
4־טע וואָך שטורמישער ערפאָלג!
די גרעסטע אַטראַקציע אין לאָדזש!
נאָר היינט, מאָנטאָג, 9.15 אָוונט עקסטרא הנחה־פאָרשטעלונג!
לעצטע גאַסטשפּילען פון אַמעריק. וועלט־קינסטלער
לוסי און מישאַ גערמאַן
אין זייער נייער רעקאָרד־סענסאַציע

רחל׳ס קינדער
בילעטען פון 11 פריה אין קאַסע פון טעאַטער.
פרייזען — פון 54 גר. ביז 2 זל.
מיט אַלע צושלאָגן.
אַכטונג! סענסאַציע!
דינסטאָג, ד. 24 און מיטוואָך, ד. 25
נאָר 2 מאָל! אויף ספּעציעלע פערלאַנג פון לאָדזער טעאַטער־עולם — דער גרויסער וועלט־שלאַגער
„מאַמע און שוויגער"
צו ביליגע פרייזען פון 54 גר. ביז 2 זל.

דאָס יודישע לאָדז וועט נישט פערגעסן

אז מ'ט'ז בעזוכען די היינטיגע פאָרשטעלונג אין פילהאַרמאָניע

ווערט אָפּגעצאָהלט דער חוב פאַר די פערבליבענע משפּחות פון די טראַגישע קרבנות

דער אַפּעל צו דער יודישער געזעלשאַפט אין לאָדז צו העלפען די פערבליבענע משפחות נאָך די אומשולדיגע קרבנות יוסף בערקאָוויטש און ישראל זענדעל האָט געפונען דעם ברייטסטען אָפּקלאַנג אומעטום הערשט בעגייסטערונג פאַר דעם געדאַנק פון אַ ברייטער הילפס־אַקציע פאַר די משפחות פון די, וועלכע האָבען פערלוירען זייערע טייערסטע און דערמיט אָפּגעלייזט אַפשר יעדען איינציגען פון אונז, די מערדער מוזען בעקומען אויזער ענטפער, אויף דעם אופן, אַז מיר פערגעסען נישט אין די וועלכע זענען געפאַלען אין אונזער געמיינזאַמען קאַמף.

טאַקע דעריבער איז דער אָפּקלאַנג פאַר דער הילפס־אַקציע אַזוי טיף איינגעדרונגען אין אַלע שיכטען פון דער יודישער געזעלשאַפט, יעדער איינציגער פון אונז פון דעם אָרימסטען ביז דעם רייכסטען זוכט די געלעגענהייט ווי אַזוי זיך צו בעשטייערן פאַר דער דאָזיגער אַלגעמיין יודישער אַקציע.

די זאַמלונגען ווערען געמאַכט אין די פערשידענסטע פאָרמען, כדי צוזאַמענצוברענגען די נויטיגע פאָנדען, וועלכע זאָלען קענען זיכערען אַ מעהר־ווייניגער ערטרעגליכע עקזיסטענץ פאַר די פערבליבענע משפחות.

די וועלכע האָבען זיך נאָך נישט בעשטייערט פאַר דער הילפס־אַקציע קענען היינט געפינען די געלעגענהייט דערצו דורך דעם וואָס זיי וועלען פער שטעהן די שעהנע איניציאַטיווע פון דער דירעקציע און טרופּע פון פילהאַרמאָניע טעאַטער, **וועלכע האָט בעשלאָסען צו געבען 2 ערנסטע פאַרשטעלונגען און די הכנסה בעשטימען פאַר דער הילפס־אַקציע. די פאַרשטעלונגען וועלען געגעבען היינט מאָנטאָג און קומענדיגען דאָנערשטאָג אין פילהאַרמאָניע**

די דאָזיגע פאָרשטעלונגען וועלען דאַרפען טראָגען אַן ערנסטען כאַראַקטער האָט די טרופּע פון נחמה, קאַדיש, חאַש ספּעציעל אויסגעשטעלט די בעקאַנטע פּיעסע „די אייביגע מאַמע", וואָס ווערט דורך דער דאָזיגער טרופּע אויסגעצייכענט געשפּילט.

ס'איז זיכער נישט קיין ספק, אַז דאָס טעאַטער פילהאַרמאָניע וועט היינט זיין בעזעצט ביז אויפ'ן לעצטען אָרט, ווייל אַנדערש וואָלט מען נישט געקענט אויסטייטשען דעם ווילען פון דער יודישער בעפעלקערונג צוצושטעהן צו דער פאָלקס־אַקציע

מיט ווייל איבער וועט נאָר קענען.

צוויי אויספערקויפטע פאַרשטעלונגען פון היינט און דאָנערשטאָג וועלען קענען שטאַרקען אויף אַ בעדייטענדען אופן דעם צוויטיגען פאָנד און צו דעם וועט קענען דערפיהרען יעדער מיט זיין קלענסטער אָפּערווליגקייט.

גיט אַוועק דעם היינטיגען אָוונד אויף צו טון אַ גרויסע זאַך, שיידעט אייך נישט אָפּ פון ציבור און גלידערט זיך אַלע איין צו דער גרויסער אַקציע צאָהלט מיט אַ קלייניגקייט דעם חוב וואָס מיר אַלע זענען שולדיג די פערבליבענע משפחות, זאָלען זיי נישט דאַרפען האָבען קיין תרעומות, אַז מיר האָבען חלילה אין זיי פערגעסען, בעזוכט אַלע היינט און דאָנערשטאָג די פאַרשטעלונגען אין פילהאַרמאָניע.

אַ בעזונדערער חוב ליגט אויף די מיטגלידער פון קאָנדיטאָר־צעך און פון געפליגעל־הענדלער פעראיין, וועלכע האָבען פערלוירען זייערע חברים און האָבען געהאַט די זכיה, אַז פון זייערע מיטגלידער זאָלען אַרויסקומען די 2 קדושים. זיי דאַרפען זעהען, אַז די בידע פאַרשטעלונגען זאָלען געבען דעם מאַקסימום ווי דאָס איז מעגליך.

טרויער־פערזאַמלונג אין געפליגעל־הענדלער־פעראיין

נאָך די אומגעקומענע ישראל זענדעל און יוסף בערקאָוויטש

בעכטען איז אין געפליגעל־הענדלער־פעראיין פאָרגעקומען אַ טרויער־פערזאַמלונג נאָך די אומגעקומענע ישראל זענדעל און יוסף בערקאָוויטש, ווי בעקאַנט איז זענדעל געווען אַ מיטגליד פון דערמאָהנטען פעראיין.

די פערזאַמלונג האָט געעפענט דער פרעזעס פון פעראיין ה' מ. פיקס, וועלכער האָט פאָרגעלעגט צו בעעהרען דעם אָנדענק פון די קדושים מיט אויפשטעהן פון די ערטער.

נאָכדעם ווי דער חזן פון דער אַלטשטעטישער שוהל האָט געמאַכט אַן אל מלא רחמים, האָבען מספּיד געווען די אומגעקומענע הרב טרייסטמאַן, דאָזאָר רומקאָווסקי, סטאַרשי פון קאָנדיטאָר־צעך קנאָבעל, טשערניאַקאָוו און דער שוחט נחום אלי' באָמס.

מיט'ן אַפּעל צו העלפען די איבערגעבליבענע משפחות פון די אומגעקומענע איז די טרויער־פערזאַמלונג געשלאָסען געוואָרען.

כסדר'דיגע אוואַנטורעס אין דער אַלטשטעטישער שוהל

ווען וועט דערצו נעהמען אַ סוף?

די אַלטשטעטישע שוהל איז זייט אַ געוויסער צייט אַ שויפלאַץ פון אַוואַנטורעס און סקאַנדאַלען, וועלכע קומען פאַר בעת'ן דאַווענען. די דאָרטיגע גבאים האָבען זיך צוטיילט אויף צוויי לאַגערן און יעדער פון זיי האָט זייערע אייגענע אַנהענגער, איין לאַגער האַלט מיט'ן איצטיגען חזן, דער צווייטער איז געגען חזן, און יעדעס מאָל ווען דער חזן פון דער אַלטשטעטישער שוהל געהט צו דאַווענען הויבט זיך אויף אַ טומעל וואָס דערגעהט צו סקאַנדאַלען.

היינטיגען שבת איז ווידער געקומען צו אַ ווי סטען סקאַנדאַל בעת דער חזן האָט געוואָלט אָנהויבען דאַווענען און ס'האָט געדויערט אַ לאַנגע צייט ביז מ'האָט געקענט ווייטער דאַווענען.

ווי מיר האָבען שוין אָנגעוויזען זענען די סקאַנדאַלען נישט קיין זעלטענהייט באַר חזרן זיך כסדר איבער, ס'פרעגט זיך דעריבער ווען וועט שוין דאָס נעהמען אַ סוף? און וואָס זאָגט דערצו די קהלה – פערוואַלטונג, וועלכע איז דער בעל־הבית פון דער שוהל?

פאַבריקס־דעלעגאַטען פאָדערען

אַ זעלבסטפערוואַלטונג אין דער „אובעזפּיעטשאַלניע"

(א) אויף דער בעכטיגער פערזאַמלונג פון די פאַבריקס־דעלעגאַטען אין „פּראַצאַ" (ווידני ריינעק) איז צ. א. בעשלאָסען געוואָרען צו פאָדערען אַ זעלבסטפערוואַלטונג פאַר דער „אובעזפּיעטשאַלניע" – צו ווענדען זיך מיט אַ ספּעציעלען מעמאָריאַל צו די רעגירונגס־פאַקטאָרען וועגען אַרויסגעבען פעראָרדנונגען און פונאַנדערצושרייבען וואַהלען אינ'ם ראַט פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע"

אַבי מ'זאָרגט פאַר אונז...

גרויסע פערזאַמלונג פון דער ים־און־קאָלאָניען־ליגע אין לאָדז

(א) בעכטען איז אין זאַל פונ'ם שטאָט־ראַט פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג פון דער „ליגע מאָרסקאַ אי קאָלאָניאַלנאַ", אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט אַנ'ערך 800 מאַן.

עס איז דער עיקר אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע פון דער נויטווענדיגקייט פון קאָלאָניעס פאַר פוילען, און אין דעם גייסט איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט צ. א. געזאָגט:

„פוילען מוזען פערמאָגען דעם צוטריט צו מעבר־לים־טעריטאָריומס, בכדי צו געפינען אַ נאַטירליכען אויסגאַנג פאַר'ן צוזואוקס פון איהר בעפעלקערונג, און קודם כל פאַר דער יודישער עמיגראַציע פון פוילען".

די דאָזיגע רעזאָלוציע וועט היינט איבערגעגעבען ווערען דעם וואָיעוואָדע און די צענטראַל־פאַקטאָרען.

ווען עס וואָלט נישט געווען אַזוי טרויעריג, וואָלט מען געדאַרפט שיקען די עצה־געבער און די ערגעץ אויפ'ן ים...

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר ראָזענבלאַט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ציוניסטישען קאָמיטעט.

נאָכ'ן עפענען די זיצונג טיילט מיט דער פאָרזיצענדער וועגען דער גרויסער אבדה וואָס די ציוניסטישע בעוועגונג און דאָס פוילישע יודענטום האָבען געליטען מיט'ן טויט פון ד"ר יהושע טהאָן ז"ל. די אַנוועזענדע בעעהרען דעם אָנדענק פון פערשטאָרבענעם דורך אויפשטעהן פון די ערטער.

ה' שאַפּירא רעפערירט וועגען דער לויפענדער אַרבייט פון קאָמיטעט.

דער קילטור רעסאָרט מאַכט הכנות צו דער בעניאַונג פון די פאַרלעזונגען פון פאָלקס־אוניווערזיטעט, אויפ'ן אָנהויב זענען פאָראויסגעזעהן פאָרלעזונגען פון רעד. אונגער, דירעקטאָר יצחק קאַצענעלסאָן ד"ר וו. פאָלעק, פּראָפ. טו־יה. עס האָבען אויך שוין צוגעזאָגט זייער בעטייליגונג אַ גאַנצע רייה אַנדערע אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען פון דער שטאָט. גלייכצייטיג האָבען זיך אויך אָנגעהויבען די לימודים אויף די העברעאישע אָוונט־קורסען ביי דער אָרגאַניזאַציע און אויך די קורסען פאַר די יוגענטליכע. עס ווערט אויך געעפענט אַ קורס פון דער ענגלישער שפּראַך. די העברעאישע ביבליאָטעק איז טעטיג ווי געוועהנליך.

די טעטיגקייט אויף צו פערברייטערן די רייהען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע דורך ווערבירען נייע מיטגלידער ווערט כסדר פאָרטגעזעצט. דער ציוניסטישער קאָמיטעט בעשליסט צו פערפליכטען די מיטגלידער פון קאָמיטעט און די ציוניסטישע עסקנים מיטצוהעלפען אין דער אַקציע.

ה' ד"ר ראָזענבלאַט רעפערירט וועגען פערלויף פון דער אויסערגעוועהנליכער אַקציע צו פערטיידיגען און פערפעסטיגען דעם ישוב אין ארץ ישראל (מפעל הבצרון). די אַקציע איז דורכגעפיהרט געוואָרען מיט ערפאָלג און די רעזולטאַטען זענען פערהעלטניסמעסיג זעהר גוטע. לאָדז וועט פערנעהמען דעם ערשטען פּלאַץ אין פוילען ביי דער דאָזיגער וויכטיגער אַקציע, וואָס איז געפיהרט געוואָרען ביי דער בעטייליגונג פון ה' גראָס־ציבערמאַן אין די אָנגעזעהענסטע עסקנים. עס האָט זיך אויך גוט איינגעגעבען די ספּעציעלע יוגענד־אַקציע, אין וועלכער עס האָט זיך שטאַרק אויסגעצייכענט דער גויש פון דער אַלגעמיין־ציוניסטישער יוגענד. די זאַמלונג ווערט שוין ענדגילטיג ליקווידירט און עס איז כדאי צו אונטערשטרייכען דאָס טיפע פערשטענדניש וואָס זי האָט אַרויסגערופען אין אַלע יודיש־נאַציאָנאַלע קרייזען.

ה' ד"ר ראָזענבלאַט טיילט ווייטער מיט, אַז נאָכדעם ווי ס'איז ליקווידירט געוואָרען דער „מפעל הבצרון", הויבט זיך אָן דער נאָרמאַלער קאַמפּיין פון „קרן היסוד" פאַר'ן לויפענדען יאָהר, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם איז געקומען קיין לאָדז דער דעלעגירטער פון קרן־היסוד דירעקטאָריום אין ירושלים ה' א. קאַלאַדני. די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאָמיטעט וועלען באַלד ווידער גערופען ווערען צו ערפילען זייער פּליכט אַלס עסקנים פון קרן־היסוד.

ענטפערנדיג אויף אָנפראַגען מצד די מיטגלידער פון קאָמיטעט, גיט ד"ר ראָזענבלאַט נאָך אויפקלערונגען וועגען די אונטערהאַנדלונגען, וואָס זענען געפיהרט געוואָרען מצד די פאָרשטעהער פון דער יודישער אַגענץ און די געהעריגע אינסטאַנצען אין פוילען וועגען דעם אַזוי גערופענעם „קלירינג"־אָפּמאַך, וועלכער זאָל ערמעגליכען קאַפּיטאַליסטישע עולים מיטצונעהמען זייער פערמעגען קיין ארץ־ישראל.

צולעצט בעשליסט דער קאָמיטעט צו שיקען אַ פאָרשטעהער אין די צווישען־אָרגאַניזאַציאָנעלע קאָמיסיע פאַר העברעאישער קולטור ביי „תרבות" און עס ווערען נאָך ערלעדיגט לויפענדע ענינים ווי פ' ווענדונג פון דער יוגענד־גרופּע „עקיבא" א. א. דערמיט ווערט די זיצונג געשלאָסען. —

פעסטגעשטעלט, ווער עס איז דער טויטער אהן דעם קאָפּ...

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האָבען מיר געבראַכט אַ ידיעה, אַז נעבען דער באַהן־סטאַציע ליקוב אויף די באַהן־שינעס האָט מען געפונען אַן איבערגעפאָהרענעם מענשען מיט אַן אָפּגעשניטענעם קאָפּ. צ. א. סימנים איז געווען אָנגעגעבען געפערט'ס אַ הוט.

איצט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער אומגעקומענער איז אַ געוויסער בראָניסלאַוו פּאָספּיעשיל פון זעלעוו.

ס'איז אָבער דערווייל נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען צי מ'האָט דאָ צו טון מיט אַ מאָרד, צי מיט אַ זעלבסטמאָרד.

אַ שרפה

(ז) נעכטען איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער פאַבריק פון דער פירמא „טיעטצען".

עס זענען אַרויסגערופען געוואָרען די פייערלעשער, וועלכע זענען צוגעטרעטען צו דער רעטונגס־אַקציע.

ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען האָט געברענט דער פאַבריקס־בנין מיט'ן בוימוואָל, וואָס האָט זיך גראַד דאָרט געפונען.

נאָכ'ן איינלעשען די שרפה האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז עס איז פערברענט געוואָרען בוימוואָל אויף 5000 זל.

די פאַבריק איז געווען אַסעקורירט.

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!

דער לאַנג - ערוואַרטעטער פילם א. נ.

„מאַזור"

אין דער הויפּט־ראָלע

Pola NEGRI

אויסער'ן פּראָגראַם ???

אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג – 12 אַ זייגער בייטאָג.

גוט מאָרגען!

„גילדענע ווערטער" פון „נביא" ניעדזשוויעדזש...

נאָך דער „דרשה" פון אונזער לאָדזער ווי... (דעם ליפליינג פון די בני־המן), האָט געגעבען ... וואָרט אַדוו. ניעדזוויעדזש, און דער ניעדזוויעדזש האָט ... געזאָגט נביאות:

„עס קומט אַ צייט, ווען מיר וועלען ענדליך ... זעהען אונזער פויער אין אַ ווייסען פאַרטוך ... שפּייז־סעמ"ר, אַן אָנגעטאָנען פויער מיט אַ פּעקעל ... דער האַנד פערקויפען סחורה איבער די שטעט... פויער ביי אַ סטראַגאַ אויפ'ן מאַרק".

ביז דאַן די ניעדזוויעדזש נביאות.

איצט וואָלט מען דעם ענטוזיאַסטישען „נביא" ... דאַרפט אַ פיהר־טון איבער די לאָדזער גאַסען פון ... לוט און איהם ווייזען דעם „ראָסקאָש" פון אונזער... יודישען סטראַגאַניאַזשעס, פון די יודישע ... וואָס נעהמען מיט אַ פּאָר רעשטלעך סחורה איבער... שטובען, קלעטערן אויף הונדערטער שטאָקען, ... נעפּראווירען פון פראָסט און פערפרערט פון היץ, ... פיהרען אין די שטובען פון די יודישע „מאַגנאַטען"... ווייזען איהם דאָס ביסעל גראַטעס (וואָס דער ... וועסטאַראַטאָר האָט נאָך נישט בעוויזען צוצונעמען) די קראַנקע פרויען און שוואַנדזיכטיגע קינדער, ... זעהען אוים פון הונגער — דאָס אַלץ דאַרף מען ... זען דעם „נביא" און איהם זאָגען:

— פאַניע מעצאַנאַשע, מיט אַטאַ דעם „פּעט... פיין" ווילט איהר מזפה זיין דעם פויער? ווען ... פויער זאָל וויסען וואָס פאַראַ „מתנה" איהר ... איהם געבען, וואָלט ער אַ שפּיי געטון:

— אַזעלכע „מתנות" האַלט מען פאַר זיך, ... זענען אייך מוחל אייערע טובות!

אַב—נעק

יעדער יוד

וועט געבען אַנ'ענטפער די מערדער דורך הילף פאַר די פאַמיליעס פון די טרמאָרד... בעזוכט די היינטיגע פאַרשטע... אין „פילהאַרמאָניע"

מ'ברעכט זיך הענט און פיס

(א) דער געפלאַצטער פראָסט האָט נ... געקליבען זיינע קרבנות, און פאַגאַטאָוויע האָט ... טען געהאַט אַ ביסעל אויסעראָרדענטליכע אַרב... ביים ערטיילען הילף אויסגעגליטשטע מענ... וואָס האָבען זיך צעבראָכען הענט אָדער פיס.

אַזוי האָבען זיך אויסגעגליטשט: אויף ... גאַס 5 — די 78־יאָהריגע זוזעפאַ מיעדזשינ... אויף נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 103 — די 74־יאָהרי... מאַרטאַ אייזיראָרטשיק, אויף דער אוזשענדני... 51 — די 51־יאָהריגע אַננאַ סאָפּטשינסקאַ, ... פּיעטריקאָווער 60 — די 21 יאָהריגע סטעפ... פּיעטרושקאַ. אויף דער יודישער גאַס — די ... יאָהריגע חנה גאָלדבערג, און אויף באַלוטער ... פראַנציסטשעק פּאָפּאָווסקי.

לאָזלאַ, אילע וולאָזלאַ...

אַ שטיקעל בילאַנס פון נעכטיג... זונטאָג

(א) פּאַגאָטאָוויע האָט נעכטען געהאַט ... בייט צו ערטיילען הילף פאָלגענדע פערזאָנען, ... בע זענען אין פערשידענע פאַלען „געפאַלע... קרבנות" פון געשלעגען, ווי דהיינו:

אויף פּאָריסקאַ 3 — סטאַניסלאַוו שי... וויטש, העלענע און אַלקסאַנדער ביידער, ... פּאַוועלעק, אויף פראַנציסקאַנער 27 — עדוואַר... קאָווסקי און מאַרעק באָוואַצקי, אויף ראָג ... און קילינסקיעגאַ — עוגעניוש ... — אַחרון־אַחרון — אויף ראָג 6 שיעפּיע... זשעראָמסקיעגאָ — סטעפאַן וולאָזלאַן.

עס האָט געאַרבייט אי פּאַגאָטאָוויע אי ...

די בעסטע און געזונדסטע זענען די 4־וואַטקאָווע גילזען „OSMAN"

ספּאָרט־בעוועגונג

נאָרטען ווערען א פֿאָלקס־ספּאָרט
זיינע ליכט- און שאָטען־זייטען

זייט יאָהרען קומט אין ספּאָרט פֿאָר א רעוואָלו־[ציע]. ס'זענען געווען א סך ספּאָרט־דיסציפּלינען, וואָס [זענען] געווען א מאָנאָפּאָל פֿון יחידים, אזוי, למשל [דע]ר טעניס און די נאָרטען. מיט דער צייט אָבער זע־[הען] אויך די צוויי „אריסטאָקראַטישע" ספּאָרט־צווייג[ען] פּאָפּולאַריזירט געוואָרען, זענען אַרויס פֿון די ד' אמות פֿון מאַנכע קלובען און זענען געוואָרען דאָס אייגענטום פֿון ברייטע מאַסען. נאָך דער לאַנגער אָב־[ש]טיגענג און פּאַסיוויטעט איז אַפּשר דער עולם אַרוי־[סגעפֿאַלן] אין אַנ'אַנדער עקסטרעם — אין געוויסע געגענ־[ד]ען זענען פֿאַראַן אַלע וואָס האָבען הענט און פֿיס [א]ויף נאָרטען, און 80 פּראָצענט פֿון זיי נישט לשם [ס]פּאָרט, נאָר לשם מאָדע. עס משתערט צום פּאָסאָן. [...]רצו מוז מען אָבער האָבען געוויסע פֿעהיגקייטען, [...]פּאָזיציע אייגענשטעלונג און א פֿאָרבערייטונג. מען [קע]ן נישט תיכף אַרויף אויף א באַרג אָנטאָן די בהמה־[...]ך און פֿאָהרען. זיך אין אנדערע קען מען אומ־[...]ליך מאַכען.

ווער עס וויל ווינטער פֿאָהרען אויף נאָרטען, מוז [...]ס גאַנצע יאָהר דערצו פֿאָרבערייטען זיין קערפּער. [...]ער מוז טרייבען זומער־ספּאָרט, ער מוז טרע־[...]ען, אין דער איבער־גאַנגס־צייט טורנען, איינשטע־[...]ן זיינע מוסקולען און געוואָהנען אויף די נאָרטען־[...]ווערקייטען אָדער לכל הפּחות מאַכען אין טאָג [...] 1־שעהדיגען שפּאַציר־גאַנג און א גאַנץ יאָהר וועט־[...]טעגטע דיעט. עס מוז דאָ געזאָגט ווערען אַז [...]טען אין ווירקליכען זין פֿון וואָרט, זענען נישט [...]ין שפּיעלכעל: נאַטירליך ווען מען פֿאָהרט נישט [...]ט דעם צוג „נאָרטי—פּרודיש", מען נעהמט נישט [...] בּרעטלעך אויף א שליטעלע פֿאָהרט אונטער א [...]נעל און „לאָזט זיך אויף קדוש השם" פֿון א 5 [...]מטער־בערגעל. עס פֿערלאַנגט אויסדויער, שטאַלע־[...]נעוועען, ספּאָרטליכע איבונג, און א געזונדען חוש, [...]גסטענס ביי דעם. וועד עס מיינט עס ערנסט מיט [...] דעם דאָזיגען ספּאָרט.

[ה]אָט מען אָבער בעהערשט א געוויסע טעכניק, [...] מען בעזיצט די דערפֿאָהנטע קוואַליפֿיקאַציעס, [...] דער נאָרטען ספּאָרט אַנ'אומגעהויערען רייכטום [...] נחת־רוח און ספּאָרטליכען תענוג, ער איבט דעם [...]ען גוף, ער האַרטעוועט דעם קערפּער און גייסט [...]וויינגט צו גלייכגעוויכט אין יעדען טערען; עס [...] פֿאַראַן מאָמענטען וואו ס'דאַכט זיך דיר אויס [...] ווערסט אָפּגעריסען פֿון דער ערד, אַז דו בעד[...]סט פֿליגלען און שוועבסט זיך אין דער לופֿטען דער [...]טען־ספּאָרט רייסט דיך אַרויס פֿון דיין גרויער, [...]טעגליכער סביבה, פֿיהרט דיך יעדען טאָג, יעדער [...] יעדע מינוט אין נייע געגענדען, גיט דיר נייע [...] פֿון רייכע נאַטור פּעזאַושען. פֿון זאָפּטיגען [...]אַרט, די לונגען ווערען ווענטילירט, דער גייסט [...] די נעגוועם שפּאַנען אויס — אויף בּרעטליך [...] א פּאָר זלאָטעס, מיט ליכט איינגעבויגענע פֿיס [...]סט אַנ'אָדלער, בעצווינגסט דעם מרחק און פֿער[...]סט קפיצת הדרך, וואַרפֿסט פֿון דיר אַראָפּ די [...]י חל און ווערסט א „פֿרייער פֿויגעל". —

[...]י נאָרטען פֿערשווינדט אויך דער קלאַסען־אונ־[...]שיד — „די בעסערע שיכטען און דער פּראָסטער [...]" שוויצט גליך ביים קריכען אויף דעם באַרג, [...]העלפֿען דאָ נישט קיין זכות אבות, נאָר א האַלבען [...] לויפֿען קומען אַלע גליך הונגעריג. אויסגעמאַ[...] [...]ט „אָנגעטאַטערט געשוועפּט" אין די זעלבע „סבראַ־[...]ס", מען טיילט זיך מיט גלייכע איינדרוקען, [...] האָט איין זאָרג: א גוטען שני.

[...]ר יודישער פֿערמאַטערטער יוגענד וואָלט צוניץ [...]מען א ברייטע פּראָפּאַגאַנדע און בעטעטיגונג אין [...]ען ־ ספּאָרט. דערפֿאַר עפּעס „בר כוכבא" דאָס [...]ר א נאָרטען סעקציע וואו דער ברייטער עולם [...] קענען געניסען א טעאָרעטישע און פּראַקטישע [...]ספּילדונג.

ד"ר יעקב האַנדזעל

פֿון פּוילישען מכבי־פֿערבאַנד

קאָנסטיטואירונג פֿון צענטראַל־קאָמיטעט.

דאָנערשטאָג, דעם 19 ד.ח. איז אין לאָקאַל פֿון פֿערבאַנד, וואַרשע, קרולעווסקא 20, פֿאָרגעקומען די ערשטע זיצונג פֿון ניי געוועהלטען צענטראַל קאָ־מיטעט מיטן אנטייל פֿון דעלעגאַט פֿון מלוכהשען אמט פֿאַר פֿיזישע ערציהונג — קאַפּיטאַן יוליוש זדראָ־נאָווסקי.

נאָכן צוקאָפּטירען אויך א מיטגליד דעם ה' דר. שמעון שמאַראַק האָט זיך דער צענטראַל קאָמי־טעט קאָנסטיטואירט אין פֿאָלגענדען צוזאַמענשטעל: דר. הענריק ראָזמאַרין — פּרעזעס, אדוו. זיגמונט פּאָגעל — ספּאָרט וויצע־פּרעזעס, דר. שמעון שמאַ־ראַק — אָרגאַניזאַציאָנס וויצע־פּרעזעס, דר. יצחק ליפּשוטער — וו. פּרעזעס, מגר. דוד באָוער — סעקרע־טאַר, חובין שקלאַר — קאַסירער, מגר. לאורא שפּי־רא — רעפּערענטקע וו. פּ. ס., שבח אייזענבור — רעפֿ־פֿערענט כפר־המכבי, מגר. שמעון קלייער — פּרעסע־רעפֿערענט, דר. י. מאָרגענשטערן, מגר. דוד בערמאַן, קאָנטאָר, מגר. יעז'י פּערעץ.

קורס פֿאַר אינסטרוקטאָרען פֿון גימ־נאַסטיק און באָקס אין וואַרשע.

דער צענטראַל ־ קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו אָרגאַניזירען אין וואַרשע פֿאָלגענדע קורסען:

1) א קורס פֿאַר לעהרער (ריגס) פֿון פֿאָלקס־שו־לען— פֿון 25 דעצעמבער ה.י. ביזן 6 יאַנואַר 1937

2) א קורס פֿאַר אינסטרוקטאָרען (קעס) פֿון גימ־נאַסטיק ־ טורציהערישע און אויף מכשירים — פֿון 25 דעצעמבער ה. י. ביזן 6 יאַנואַר 1937.

3) א קורס פֿאַר באָקס־אינסטרוקטאָרען — פֿון 25 דעצעמבער ה. י. ביז'ן 6 יאַנואַר 1937.

דער אָפּצאָהל פֿאַר יעדען פֿון די אויבען דער־מאָנטע קורסען בעטרעפֿט: 45 זל. מיט קוואַרטיר און בעשפּייזונג, 10 זל. אָהן קוואַרטיר און אָהן בע־שפּייזונג.

די מעלדונגען דאַרפֿען צוגעשיקט ווערען דער צענ־טראַלע וואַרשע, קרולעווסקא 20 וו. 4 ביזן 5 דעצעמ־בער ה. י.

צו די מעלדונגען דאַרף בייגעלעגט ווערען דער פּאָסט־אָפּשניט פֿון איינגעצאָהלטען געלד פֿאַרן קורס (קאָנטאָ פּ. ק. אָ. 29.314 ד"ר י. ליפּשוטער—וואַרשאַ)

צוזאַמענפֿליה פֿריי־איבונגען

לויטן בעשלוס פֿון 7־טען „מכבי" לאַנדעס־צוזאַ־מענפֿאָהר, דאַרף אין וואַרשאַ פֿאָרקומען אין צווייטען טייל יוני 1937 דער 1־טער „מכבי" לאַנדעס־צוזאַמענפֿליה.

אין דער לויפֿענדער וואָך וועלען אַרויסגעשיקט ווערען צו אַלע קלובען, וואָס זענען נישט אונטער־שטעליג אין מיטגלידס ־ אָפּצאָהל, אין יודיש און פּויליש געדרוקטע צוזאַמענפֿליה־פֿריי־איבונגען.

די איבונגען צוזאַמענגעשטעלט דורך ד"ר א. גראָבער און מ. גאָלדמיל זענען רייך אילוסטרירט און ענטהאַלטען ספּעציעל צוגעפּאַסטע א"י מוזיק.

געעפֿענט דעם נאָרטען ־ סעזאָן

אין זאַקאָפּאַנע איז היינט פֿייערליך געעפֿענט געוואָרען דער נאָרטען־סעזאָן, ס'זענען אנוועזענד געווען די מיניסטאָרען אולריך און קאַבקאָוויטש ווי אויך פֿאָרשטעהער פֿון פּוילישען נאָרטען־פֿער־באַנד. צוליב דעם נעפּעל האָבען נישט געקענט פֿאָרקומען די געפּלאַנטע נאָרטען־פֿאָרמעסטונגען.

פֿוסבאָל־מעטש וועגען דער מייסטערשאַפֿט פֿון „א"קלאַס אין לאָדז

סאַקאָל (פּאַביאַניץ) — פּ. ט. צ. 0:2

פֿוסבאָל־מעטש וועגען פּוי־לישען בעכער

קראַקאַ — פּויזען 0:2

קויש־באָל

רעפּרעזענטאַנץ פֿון בודאַפּעשט— א. נ. ס. (וואַרשאַ) 49:21

רעפּרעזענטאַנץ פֿון בודאַפּעשט— ס. פּ. וו. 43:21

באָקס

אקענטשע (וואַרשאַ)—סאַקאָל (פּויזען) 4:12

די סענסאַציע פֿון מעטש איז געווען דער זיג פֿון פּיסאַרסקי איבער דעם לאַנגיעהריגען פּוי־לישען מייסטער מייכזשיצקי.

פֿאַרמ־בעמאַ (וואַרשאַ)—צ.וו.ס. (וואַרשאַ) 7:9

לעגיאַ — וואַרשאַוויאַנקאַ 11:5

האָקעי אויפֿן אייז

נעכטען איז פֿאָרגעקומען אין קאַטאָוויץ א האָקעי־מעטש צווישען רעפּרעזענטאַנץ פֿון קראַקאַ מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פֿון שלעזיען. דער מעטש האָט זיך פֿערענדיגט מיט 0:6 לטובת קראַקאַ.

א קרבן פֿון א ראַפֿינירטע שאַנטאַזש

א שיקסע קרינט זיך אריין צו אַנ'איינזאַמען בעל־בתישען יוד ביינאַכט אין שטוב. — זי אינסצע־ניזירט דאָרט א דראַסטישען שפּיל און פֿאָדערט א גרעסערע סומע פֿאַר שטיל אוועקגיין פֿון שטוב. — דער פֿערצווייפֿעלטער יוד פּטרט זי מיט א זייגערל מיט וועלכען זי הערט איהם ווייטער נישט אויף צו שאַנטאַזשירען. — צום סוף פֿאַלט ער אַריין צוליב דעם אין א גייסטיגער דעפּרעסיע און ווערט דערפֿיהרט ביז צו א משוגעים־הויז.

מיט ר' יואַלף בערן ש. אַ בעיאָרטען יוד און גאָר שיינעם בעל־הבית פֿון זגערזשער גאַס, האָט דעם הייינטיגען זומער פּאַסירט פֿאָלגענדע טראַגישע געשיכטע:

געיוען איז דאָס אין די ערשטע טעג פֿון חודש תמוז ר' יואַלף בער'ס בני בית האָט זיך דאַמאָלט געפֿינען אין דאָרף און דערהיים איז געבליבען בלויז ער אייבער אליין. פּלוצלינג שפּעט ביינאַכט דער הערט ער אייניגע האַסטיגע קלעפּ אין טיר. ער כאַפּט זיך גלייך אַרויס פֿון בעט, לאָזט זיך איילינג צו דער טיר, אויף זיין פֿראַגע, יוער ס'איז דער באַכט־גאַסט, בעקומט ער אַנ'ענטפֿער, אַז א שליח פֿון זיין פֿאַמיליע איז אַ דרינגענדען ענין.

ר' וואַלף בערן בעפֿאַלט א טויט־שרעק, מיי־נענדיג יוער ווייסט וואָס פֿאַר א אומגליק ס'האָט הלילה פּאַסירט מיט זיין משפּחה אין דאָרף, אין איין ציטערניש פּראַלט ער אויף די טיר. ס'פֿאַלט דאַן אריין א שיקסע אין שטוב, די שפּחה פֿון דער שכנ'ישער אויך אַפּיזענדער משפּחה און איידער ער קומט באַך צו זיך, יוואַרפֿט די שיקסע אויגענבליק לעך פֿון זיך אַראָפּ די מלבושים און שפּרינגט אַריין אין בעפֿרייטען בעט.

דער ערשטוינטער יוד כאַפּט זיך באַלד, אַז דאָ קאָן זיך פֿערקאָכען א גאָר מיאוסע מעשה. ער הויבט אָן צוצושטיין צו דער שיקסע, אַז זי זאָל זיך גיך אָפּטראָגען פֿון שטוב. די חצופֿה איז אָבער קנאַפּ נתפּעל געוואָרען פֿון זיינע רייד. זי האָט דעם יוד גאַנץ רוהיג געגעבען צו פֿערשטיין, אַז אויב ער יועט איהר נישט או־פּצייל'ן קיין 5 הונדערטער, יועט ער איהר פּטור נישט ווערען.

גראַד האָט ר' יואַלף־בער קיין געלד אין שטוב נישט געהאַט. ער האָט גענומען בעטען די שיקסע מיט ביטערע טרעהרען, אַז זי זאָל פֿערלאָזען זיין יואוי־נונג. ער יועט איהר פֿערלאַנג באַלד צומאָרגענס זיכער באַקומען. אָבער יואָס מעהר ר' וואַלף־בער האָט די שיקסע געבעטען, אַלץ העכער האָט זי געקוויטשעט.

אַנגסטען האָבען זיך געגאָסען פֿון זיין פּנים. עפּעס דעי אַ קלייניגקייט, אויף דער שיקסעס יעלות קאָנען זיך באַך צוזאַמענלויפֿען די שכנים און אַט יועט מען איהם א יוד אין די עלטערע יאָהרען, שוין אַ זיידע פֿון אייניקלעך טרעפֿען אין אַזאַ דראַסטישען מעמד.

די פּיפּיגע שיקסע האָט פֿערשטאַנען יואַלף בער'ס פֿערלעגענהייט און זי האָט איהם אונטערגע־רוקט די עצה, אַז היות ר'האָט נישט קיין געלד, זאָל ער זיך מטריח זיין און אַרויסנעמען דאָס זייגערל פֿון בוים־קעשענע און איהר עס דעריוייל אַוועק־געבען אלס משכן.

באין ברירה האָט יואַלף בער געמוזט מסכים זיין אויפֿ'ן געשטעלטען פֿאָרשלאַג און אַיועקגע־געבען דעם זייגער דער שיקסע דערמיט האָט זיך אָבער די געשיכטע באַך יוייט נישט פֿערענדיגט.

די שיקסע האָט זיך דאַן ערשט אָנגעהויבען צו יואַשען צו וואַלף בערן, זי האָט פֿון איהם כסדר געפֿאָדערט געלד, דראָהענדיג אין געגענפֿאַל צו דער־ציילען זיין ווייב און קינדער, קרובים און שכנים, אַז ער האָט מיט איהר געהאַט בעט־עסקים און דערפֿאַר איהר געגעבען אַלס פּרעזענט דעם זייגער.

ר' יואַלף בער האָט זיך פֿון דער חצופֿה נישט געקאָנט אָפּטשעפּען, יואָס מעהר געלד ער האָט איהר געגעבען, אַלץ מעהר האָט זי געפֿאָדערט. איהרע אונגאָוויפֿהערליכע דראָהונגען האָבען דעם יוד אריינגעבראַכט אין אַ גייסטיגע דעפּרעסיע. ער האָט געל־טען און זיך געשעהמט עמיצען צו דער־ציילען, יואָס איהם דריקט.

זיין געזונד־צושטאַנד האָט זיך בסדר פֿערערגערט אַזוי יוייט, אַז ער האָט לעצטענס אינגאַנצען פֿער־לוירען דעם שכל און די דאָקטוירים דערקלעהרען זעגען פֿאַרהאַן קנאַפּע האָפֿנונגען, אַז ער זאָל יוען אַמאָל געזונד יוערען.

דעריוייל האָט מען דעם אומגליקליכען יוד אַ־יועקגעשיקט אין אַנ'אַנשטאַלט פֿאַר פּסיכישע חולאים.

דער צער פֿון דער פֿערצווייפֿעלטע משפּחה איז נישט צו בעשרייבען.

אַרגוס

יאַנקעל אדלער'ס „טויטע נאַטורען"
זיין בילדער־אויסשטעלונג אין לאָקאַל פֿון „בני ברית"

בעכטען איז אינים לאָקאַל פֿון „בני ברית" גע־עפֿענט געוואָרען די בילדער אויסשטעלונג פֿון אונ־זער לאָדזער קינסטלער, דעם וועלט־בערימטען יאַנ־קעל אדלער.

יאַנקעל־אדלערן דאַרף מען נישט רעקאָמענדי־רען פֿאַר'ן לאָדזער עולם ובפֿרט פֿאַר דעם עולם, וואָס האָט איבערעס און זין פֿאַר'ן פֿאַזיטיווען און ווערט־פֿולען, וואָס ווערט געשאַפֿען אויפֿ'ן געביט פֿון יודישער פּלאַסטישער קונסט.

יאַנקעל אדלער געהער צו די זעלטענע יודישע קינסטלער פֿון גרויסען קענען און גרויסער אינטע־ליגענץ, וואָס זייערע שאַפֿונגען געפֿינען זיך אין די מוזעען פֿון דער גרויסער וועלט, און די בילדער פֿון וועלכע, די מוזעען רעכענען אוים אין זייערע פֿאָדערשטע פּאָזיציעס.

אזוי געפֿינען זיך צ. א. זיינע שאַפֿונגען אין בערלין און אין... מאָסקווע.

אויך דאָס לאָדזער שטעטישע מוזעאום האָט פֿאַראיאַהרען איינגעקויפֿט דאָס בילד זיינס א. נ. „מיינע עלטערן"

דער לאָזאַר פֿוקס־פֿאָנד האָט דאַן אויך איינגע־קויפֿט זיין מערקווירדיג בילד „יודישע זעלבער" און אוועקגעשאָנקען עס דעם יודישען וויסענשאַפֿטליכען אינסטיטוט („ייוואָ") אין ווילנע, און צוזאַמען מיט א בילד פֿון מאַרק שאַגאַל בילדעט עס דעם פֿונדאַ־מענט פֿאַר דעם צוקונפֿטיגען יודישען בילדער־מו־זעאום פֿון אַ וועלטליכע יודישע קינסטלער און קינסט לער־יודען ביים „ייוואָ".

כידוע, האָט יאַנקעל אדלער, נאָכ'ן אוועקגיין פֿון היטלער־דייטשלאַנד, אין זיין פֿאַריגער פּעריאָד געמאָהלט אויגערופֿענע סיר־ריאַליסטישע ביל־דער, וועלכע האָבען אַרויסגערופֿען שטאַרקע אָמפּע־רייען אין די יודישע אינטעלעקטועליסטען־רייהען, דערביי, ווי געוועהנליך, האָט מען שטאַרק געטאַדעלט און — נאָך שטאַרקער... געלויבט און נתפּעל געוואָ־רען פֿונ'ם אבסטראַקציאָניזם אין זיינע בילדער, אין וועלכע מען האָט זיך דע־גרונטעוועט און איינגע־פֿונען דעם עכטען ניצוץ פֿון יודישער גייסטיגער מענ־טאַליטעט...

איצט מאָהלט אדלער דער עיקר נאַטור־ מאָרט'ן — „טויטע נאַטורען" — דערהויפּט בלומען, וועלכע איבערראַשען מיט א בעזונדער ערנסטער, בערוהיגענ־דער שטילקייט, און די אויספֿיהרונג פֿון וועלכע עס אימפּאָנירט מיט דער זעלטענער מייסטערשאַפֿט פֿון זייער שעפֿער.

אַ טייל פֿון אָט־די דאָזיגע לעצטע בילדער האָט יאַנקעל אדלער איצט אויסגעשטעלט.

זיי וועלען אויסגעשטעלט בלייבען אין לאָדז בלויז עטליכע טעג.

די הכנסה פֿון דער היינטיגער פֿאָרשטעלונג
אין פֿילהאַרמאָניע
איז בעשטימט פֿאַר די פֿאַמיליעס פֿון
יוסף בערקאָוויטש
און ישראל זענדער

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט ־ דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען פֿאָלגענדע אַפּ־טייקען: קאַספּערסעוויטש, זגערזשער 54; ריכטער, 11 ליסטאָפּאַד 86; זונדעלעוויטש, פּעטריקאָווער 25; באַיאַרסקי און שאַט, פּ"ש־עיאַנד 19; ריטעל, קאָפּערניקאַ 26; ליפּיעץ, פּעטריקאָווער 193; קלאָ־באַטאָווסקי, זשגאָווסקאַ 147.

דאָס איז, וואָס מען פֿערגעסט זיך...

(ז) אויף ביעגאַנאָווסקאַ־גאַס נומער 13 האָט אדורכגייענדיג, א געוויסער יוסף האַלפּערן פֿון זשי־דאָווסקאַ 6, געוואָלט איבערלייגען דעם רעוואָלווער פֿון איין טאַש אין דער צווייטער, האָט דער רע־וואָלווער פֿלוצים אויסגעשאָסען. די קויל האָט האַלפּערנען געטראָפֿען אין האַנד.

צום פֿערוואונדעטען איז אַרויסגערופֿען גע־וואָרען די שטאָטישע פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהם אין א אָפּגעשוואַכטען צושטאַנד אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201־93
ספּעציאַליסט
פֿאַר מענער ־ שוועכע ־ בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פֿון פּסיכאָ ־ אַנאַליזע
נעמט אָן פֿון 8—11 פֿון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פֿון 9—12

קיין ארץ־ישראל
דורך טריעסט און קאָנסטאַנץ.
שיפֿסקאַרטען
אויף הר־ציון און הר־כרמל.
פֿעקלעך קיין רוסלאַנד
פּינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאָס וועלט־רייזע־ביוראָ
Union Lloyd
42 פּיעטריקאָווער 42
טעל. 107־87.

מוזיקאַלישע נאָטיצען

שורא טשערקאַסקי — ליסבעט סאַנדערס

עס זענען פאַראַן קינסטלער — פּראָדוצירער און קינסטלער — רעפּראָדוצירער.

שורא טשערקאַסקי איז, בלתי ספק, אַ גרויסער קינסטלער — פּראָדוצענט; זיין קונסט איז אָבער מעהר נוטה צו ווירטואָזיטעט, ד.ה. צו בריליאַנטדיגער טעכניק. זעלטען ווען מען הערט און מען זעהט ביי קלאַוויר — ווירטואָזן אַזאַ פינגער-געלויפיג-קייט און העריבער איז אויך אַלעס, וואָס ער פּראָ-דוצירט און רעפּראָדוצירט, מעג עס זיין באַך, בראַמס שאָפּען — ווירטואָזיטעט, אָבער אמת-קינסטלערישע.

דער צוהערער אָבער קען זיך אויף בלויזער פּיראָ-טעכניק נישט אויפהאַלטען, אין דעם פאַל — אויף אויסערגעוועהנליכער, בלענדענדיגער טעכניק, וואָס מאַכט איהם מיד אַף! אין זיין גייסטיגער בע-פרידיגונג בלייבט אַ בלויז. דאָך איז טשערקאַסקי'ן, דעם אין אַמעריקאַ אַזוי געפּריזטען קלאַוויר-ווירטו-אָז, נישט אַזוי לייכט צו נעהמען! ווייל אַזאַ מין אומגעהויערע טעכנישע רייפקייט איז אויך קונסט.

ליסבעט סאַנדערס געהערט צו דעם מין קינסט-לער - רעפּראָדוצענטען; זי איז אַ כאַראַקטער-זינגע-רין פון דעם מין. ווי איזאַ קרעמער, דעלאַ ליפּינסקאַ א. ד. גל. דער אונטערשייד צווישען זיי איז נאָר די אינדיווידואַליטעט. יעדע פון זיי האָט איהרע ספּע-ציפישע און איינציגאַרטיגע שטרימען, וועלכע לאָזען זיך נישט דעפינירען.

סאַנדערס מימיק און איהרע רוהיגע בעוועגונג דריקען אויס מעהר, ווי די זשעסטיקולאַציעס ביי אַנ-דערע מיט אַלע רמ"ח אברים; יעדע איהרע האַנד-בעוועגונג, יעדער קנייטש אין פּנים, איז אַן אויס-דרוק פון אַ געשעהעניש, אין יעדען טאָן איז אַזוי פיל הארציגע און אויסדרוקספולע מאָדולאַציע, וואָס גרעניצט מיט מוזיק, נאָך מעהר: — יעדער טאָן שאַפט כמעט מוזיק און מיט די מאָדעליערענדיגע, טענער, שאַפט זי בילדער אין מיניאַטור, מעלאַנכאָ-לישע, אָדער קאָמישע, וועלכע צווינגען דעם עולם צו שפּאַנונג און צו אינטערעסירונג מיט דעם, וואָס זי רעפּראָדוצירט.

עס וועט זיין איבעריג צו זאָגען, אַז די דערמאָהנ-טע, ביידע קינסטלער, זענען נישט קיין אָריער, איז דעריבער ממילא פערשטענדליך פון וועלכען מקור זיי שעפּען זייער קונסט.

D—ski

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

היינט גרויסע הנחה-פאָרשטעלונג רחלס קינדער מיט לוסי און מישאַ גערמאַן אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"

די דערפאָלגרייכע גאַסטשפּילען פון די אַמעריקאַנער וועלט-קינסטלער לוסי און מ. שאַ גערמאַן, וועלכע האָבען אין די 4 וואָכען צייט פון זייער שפּילען אין לאָדז בע-וויזען צו געווינען גרויס סימפּאַטיע און אַנערקענונג, ענדיגען זיך שוין אין די נאָהנטסטע טעג. נאָר נאָך היינט, מאָנטאָג 9 אַ זייגער אָוונד ווערט געגעבען די סענסאַציאָ-נעלע פּיעסע „רחל'ס קינדער".

כדי צו דערמעגליכען די ברייטעסטע מאַסען צו בע-זוכען די פּרעכטיגע פאָרשטעלונג, האָט די דירעקציע פון טעאַטער רעדוצירט די פּרייזען פאַר היינט אָוונד פון 54 גר. ביז 2 זל

מאָרגען — אָוונד פון קאַמעראַלער מוזיק אין פילהאַרמאָניע

מאָרגען, דינסטאָג דעם 24-טען ד. ח. 8.30 אָוונד קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע אַן אָוונד פון קאַמע-ראַלער מוזיק מ. ט'ן אָנטייל פון דער וויאָלענטשעליסטקע טעלמאַ רייס און דעם וועלט-בעריהמטען פּיאַניסט דזשאָהן הונט אונטערן פּראָטעקטאָראַט פון זיין עקסעלענץ סער האָוואַרד קעננאַרד, אַמבאַסאַדאָר פון גרויס בריטאַניען.

בעניאַמינאָ דזשיגלי אין פילהאַרמאָניע

דער ענערגישער דירעקציע פון פילהאַרמאָניע איז געלונגען צו קאָנטראַקטירען אויף איין איינציגען קאָנ-צערט דעם גרעסטען טענאָר פון דער וועלט בעניאַמינאָ דזשיגלי. דער דאָזיגער קאָנצערט וועט זיכער אַרויסרו-פען דעם גרעסטען אינטערעס ביים לאָדזער פּובליקום, גע-כויערם קירצליך.

זשאַק טיבאָ אין לאָדז

איינער פון די בעדייטענדסטע פידעל-שפּילער זשאַק טיבאָ קומט קיין לאָדז און וועט אויפטרעטען מאָנטאָג דעם 30-טען ד. ח. מיט איין איינציגען קאָנצערט. אין פּראָגראַם שאַפונגען פון די בעריהמטסטע קאָמפּאָזיטאָרען.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 23-טען נאָוועמבער

6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען, 7.15 ידי[עות] 7.35 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, [7.]30 אוידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 [קאָנ]צערט, 12.40 שמועס, 12.50 ידיעות, 1 טאַנץ-מוזיק, [1.]57 לאָדזער בערזע, 3 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.15 [...] לאַמע-קאָנצערט, 3.40 אוידיציע פאַר קינדער, 3.50 [...] לידער, 4.05 דער קאַמף וועגען קאַלאָניעס, 4.30 [קאָנ]צערט פון מאַנדאָלין - אָרקעסטער „קאַסקאַדאַ" (פון [...]נע), 5 רעפּעראַט, 5.15 סאָליסטען - קאָנצערט, 5.50 [...] פּיפּעל-טורם" — שמועס, 6 אַקטועלער שמועס, [6.]10 ספּאָרט, 6.20 פאָלקס-מוזיק, 7 זעלנערישע אוידיציע, [7.]30 פּליטען, 8 קאָנצערט, 8.45 אָוונט-ידיעות, 8.55 אַקטועל[ער] שמועס, 9 לידער און אַרבייטער-פּאָעזיע, 9.30 [...] מוזיק, 10 קאָנצערט

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס א[ון] הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָוו[נט]

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכ[ע] וועגערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייז[ן]

1-טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציינער, קיהן-באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאַכט.

בעשטייערט אייך
פאַר די פאַמיליעס פון די אונשול-דיגע קרבנות דורך
בעזוכען די היינטיגע פאָרשטעל.
אין „פילהאַרמאָניע"

אין די הויפּט-ראָלען:
Jean Harlow
Cary Grant
„SUZY"
היינט ● ● גרויסע פּרעמיערע!
פּרעכטיגער פילם פון דער גרויסער מלחמה
די פּרייזען אויף אַלע סעאַנסען זענען פון 54 גר. אָן —— אָנהייב פון די סעאַנסען 4, 7 און 10 אָוונד. שבת און זונטאָג אָנהייב 12, 4, 7 און 10 אָ[וונד]

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

הילף און רפואה פאַר ברוך-קראַנקע

רופּטורען) אויף עגיווינקעל, נאַפּעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערקרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פלייצעס און שמערצהאַפטע פלאַט-פיס. דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען ביטער און גע-פעהרליך. דורך מיין מאָדערנע ערפונדענע ספּע-ציעלע גומי-הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפער-ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּע-ראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען און גאַרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט-פיס. פאַר אַמפּו-טירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאַלאָן-אַרבייט).
ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד
דער אמת'ער בעריהמטער איז גאַנץ פּוילען פון אוניווער-זיטעטס-פּראָפעסאָרען אַנערקענט
אַנערקענונגס-צייגניש און לויב-שרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען:
Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Müanzer.
ספּעציאַליסט Ortoped NATAN RAPAPORT
מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 ביינאַכט און 3 ביז 7 אָוונד
אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23
פּערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינג וויכטיג.

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלד'ענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון אייראָפּאַ און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פאָדערט אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדן און פּערפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

וויכטיג פאַר אַלע!
פּריספּוויגען, מאַנערטען, רעכנונגען, טעאַטער-אַנדרעס, חתונה-קאַרטען, ביסט-עטיקעטען. מוסטן-עטיקעטען, טאַש-ביכער, ברויט-עטיקעטען, טריקאָ-עטיקעטען, שטריקט באַנדעראָל און רעווערוועשען,
מיט די מאָדערנסטע שריפטן
עמפּפעהלט
די שנעל-דרוקעריי
בראַמבערג
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8, טעל. 255-09

די ביליגסטע קוועל[ע]
פון אַלערלעט
נייע = מאַשינען
טיילען, נאָדלען אד"וו אין [...]
[Sk]ład maszyn do szycia
[S]inger i Lachman
Łódź, Żydowska 2,
telefon 246-73.

קליינע אַנאָנסען
ו זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטען
א קוואַליפיצירטע טינקע[...] קאַרמעלען און פּאַקערין ווערט גע[זוכט] אין דער שאָקאָלאַד-פאַבריק 11 [...] פּאַדאַ 14. צו מעלדען זיך פון 5-1

פערשידענעס
קומט און איבערצייגט אייך! [...] מיטאָגען פריש און געשמאַק פון [...] מיט געפליגל פון 80 גראָשען [...] פּילסודסקיעגאָ 74, וו. 18.

איך בעזיץ אייגען קאַפּיטאַל ביז 20 טויזענד זל. און זוך צו[...] אַלס שותף אָדער פערטרעטונג. [...] אין אדמ. אונטער „A. B."

טושין-לעס פאַדעמבין, 2 [...] ביליג צו פערקויפען. געניטערס פאָהרען אין לאָדז, לאַגעוניצקאַ פּאַרטער, אָדער טעלעפ. 210-10.

אכטונג! די בעסטע און [...] האַפּטעסטע מיטאָגען צו זעהר [...] פּרייזען קען מען בעקומען נור [...] וויאָסטען היגיענישען רעסטאָ[ראַן] הערמאַן לעווינסקי, פּילסודסקיעגאָ טעל. 169-94, פּראָנט, 2, שטאָ[ק]

אין פערלויף פון 3 מאָנאַטען איך די העברעאישע שפּראַך [...] און אין שריפט מיט אַלע כללים [...] אויך מפטיר מיט אַ דרשה [...] מצוה. פּרייז צוגענגליך. מיין [...] גדאַנסקאַ 24, לעהרער א. איטק[...]

ספּעציעלע
לעטשניצע
פאַר פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
ZGIERSKA 24
Dr. FELDMAN פון 3 ביז 6 | Dr. PRAPORT פון 10 ביז 1

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11—2 און פון 5—8.30 אָוו[נט]

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-טראַקט.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט
צוריקגעקעהרט

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב — פון 8 1 ביינאַכט

Dr, med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פּרייזען.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגי-שען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
ספּעצ. פון היילען אונפרוכטבאַרקייט.
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 4—8 אָוונט

לעטשניצע
פאַר וועגעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-78
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.
וועגעריש-קראַנקע, מענערשוועכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג אַ גאַנצען מעת לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע
פאַר וועגערישע-קראַנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרויען-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונד.
אַ בעראַטונג 3 זל.

ד"ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע
טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
צוריקגעקעהרט
פאַר פרויען - אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן, ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא, ד"ר פאַדעל, ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי, ד"ר ראַבינאָוויטש-גינזבורג, ד"ר שמירגעלד נערווען-קראַנקהייטען
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
וויזיטען אין שטאָט. אַלע אַרט מעדיצינישע הילף. קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טע-ראַפּיע און רענטגען.
אַלע אַרט אימפּונגען (געגען דיפטעריט און אַנדערע).
ד"ר ראַבינאָוויטש-גינזבורג
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3—4.

Ze wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman